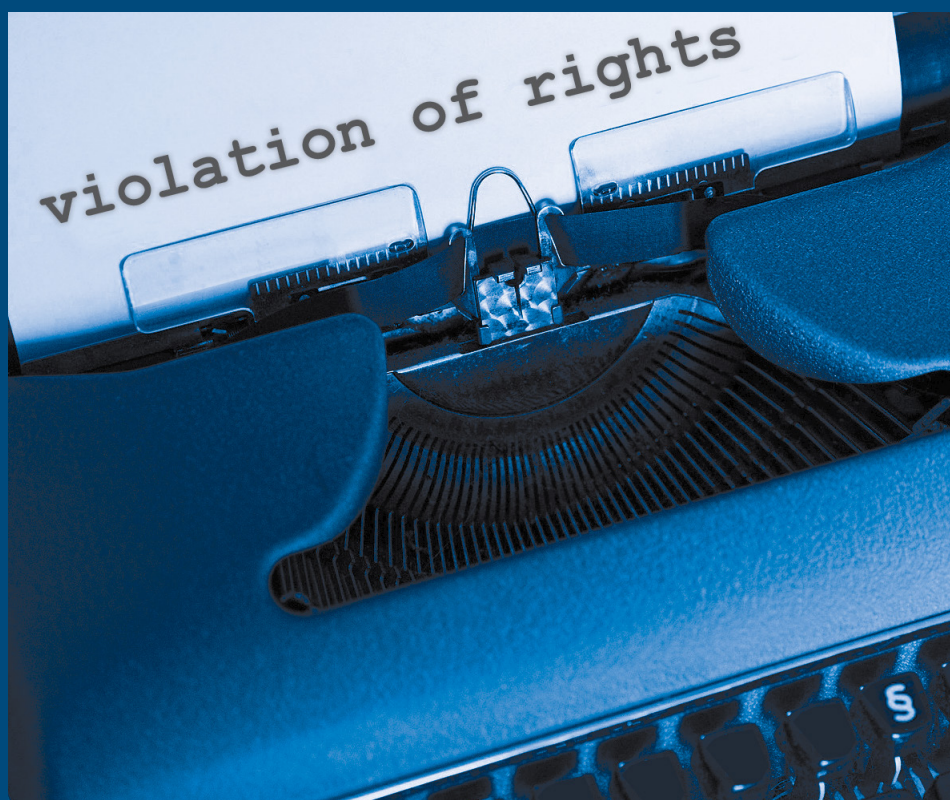

Aneta Paleczna-Zgonina

Odpowiedzialność za pośrednie naruszenie praw i interesów

Aspekty cywilnoprawne i ubezpieczeniowe

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Aneta Paleczna-Zgonina

doktor nauk prawnych, adiunkt w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, adwokat wpisany na listę adwokatów przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Katowicach. Absolwentka studiów magisterskich i doktoranckich na kierunku Prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Kierownik projektu badawczego pt. „Perspektywa prawnoporównawcza kompensowania osób pośrednio poszkodowanych: konieczny standard czy nadmierna ochrona?” (nr 2021/41/N/HS5/02285). Autorka krajowych i zagranicznych publikacji naukowych z zakresu prawa cywilnego. Aktywna uczestniczka życia akademickiego – prelegentka licznych konferencji naukowych, w tym konferencji zagranicznych. Członek Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego.

**Odpowiedzialność za pośrednie
naruszenie praw i interesów**
Aspekty cywilnoprawne i ubezpieczeniowe

Aneta Paleczna-Zgonina

**Odpowiedzialność za pośrednie
naruszenie praw i interesów
Aspekty cywilnoprawne
i ubezpieczeniowe**

Recenzje
Monika Szaraniec
Magdalena Olczyk

Praca powstała w wyniku realizacji projektu badawczego nr 2021/41/N/HS5/02285 finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

This research was funded in whole or in part by National Science Centre, Poland, Grant number 2021/41/N/HS5/02285.

For the purpose of Open Access, the autor has applied a CC-BY public copyright licence to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission.

Spis treści

Wstęp	15
-------	----

Rozdział I

Geneza i rozwój odpowiedzialności odszkodowawczej za pośrednie naruszenie praw i interesów | 23

1. Wprowadzenie	23
2. Zagadnienia wstępne	24
2.1. Ewolucja odpowiedzialności odszkodowawczej za pośrednie naruszenie praw i interesów w okresie od starożytności do czasów nowożytnych	24
2.2. Ewolucja odpowiedzialności odszkodowawczej za pośrednie naruszenie praw i interesów w prawie wybranych państw obcych	28
2.2.1. Prawo niemieckie	28
2.2.2. Prawo francuskie	41
2.2.3. <i>Common law</i>	45
2.3. Ewolucja odpowiedzialności odszkodowawczej za pośrednie naruszenie praw i interesów w prawie polskim	49
2.3.1. Okres dwudziestolecia międzywojennego	49
2.3.2. Regulacja Kodeksu zobowiązań	51
2.3.2. Prace nad regulacją w Kodeksie cywilnym	57
2.3.4. Kodeks cywilny z 1964 r.	60
3. Podsumowanie	64

Rozdział II

Pojęcie i istota pośredniego naruszenia praw i interesów | 67

1. Wprowadzenie	67
-----------------	----

2. Granice odpowiedzialności odszkodowawczej	69
2.1. Kompensacja szkody w aspekcie podmiotowym	69
2.2. Kompensacja szkody w aspekcie przedmiotowym	75
2.3. Kompensacja szkody w aspekcie strukturalnym	80
3. Pojęcie pośredniego naruszenia praw i interesów	81
3.1. Prawo a interes	81
3.1.1. Pojęcie prawa podmiotowego	81
3.1.1.1. Geneza i rozwój prawa podmiotowego	81
3.1.1.2. Współczesne rozumienie prawa podmiotowego	86
3.1.1.3. Rodzaje praw podmiotowych	88
3.1.2. Pojęcie wolności	90
3.1.3. Pojęcie interesu	95
3.2. Pośrednie naruszenie praw i interesów	98
3.2.1. Pojęcie „szkody pośredniej”	98
3.2.2. Pośrednio poszkodowany	105
3.2.3. Kryterium wyodrębnienia pośredniego naruszenia	106
3.2.4. Rodzaje „szkody pośredniej”	109
3.2.5. Koncepcja szkody wtórnej i wtórnie poszkodowanego	111
3.2.6. Argumenty przeciwko przyjęciu konstrukcji pośredniego naruszenia	111
3.2.7. Argumenty przemawiające za przyjęciem konstrukcji pośredniego naruszenia	113
4. Pośrednie naruszenie a prawo modelowe	114
4.1. Pośrednie naruszenie w Principles of European Tort Law	114
4.2. Pośrednie naruszenie a Draft Common Frame of Reference	115
5. „Szkoda pośrednia” a bezprawność	116
5.1. Bezprawność jako przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej	116
5.2. Koncepcja bezprawności względnej	119
5.2.1. Pojęcie bezprawności względnej	119
5.2.2. Koncepcja bezprawności względnej – uwagi prawnoporównawcze	124
6. Pośrednie naruszenie praw i interesów a zasada równości	128
6.1. Zasada równości	128
6.2. Pośrednie naruszenie praw i interesów w kontekście zasady równości	130
7. Podsumowanie	131

Rozdział III

Kategorie pośrednich naruszeń praw i interesów na tle odpowiedzialności deliktowej | 135

1. Wprowadzenie | 135
2. Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów a odpowiedzialność deliktowa na zasadzie winy | 138
 - 2.1. Art. 415 k.c. jako podstawa odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych | 138
 - 2.1.1. Charakter prawny art. 415 k.c. | 138
 - 2.1.2. Związek przyczynowy | 141
 - 2.1.3. Zakres podmiotowy kompensacji szkody na podstawie art. 415 k.c. | 144
 - 2.2. Przepis art. 415 k.c. jako podstawa kompensacji szkody | 148
 - 2.2.1. Relacja pomiędzy art. 415 k.c. a innymi przepisami prawa cywilnego | 148
 - 2.2.2. Relacja pomiędzy art. 415 k.c. a przepisami prawa spółek handlowych | 151
 - 2.2.3. Relacja pomiędzy art. 415 k.c. a *private enforcement* | 154
 - 2.2.3.1. Odszkodowanie za naruszenie reguł konkurencji | 154
 - 2.2.3.2. Zakres podmiotowy kompensacji szkody | 155
 - 2.2.3.3. Zakres przedmiotowy kompensacji szkody | 157
 - 2.2.3.4. *Private enforcement* a art. 415 k.c. | 159
 - 2.3. Art. 415 k.c. jako samodzielna podstawa kompensacji szkody | 160
3. Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów a odpowiedzialność odszkodowawcza przy wykonywaniu władzy publicznej | 164
 - 3.1. Odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej | 164
 - 3.1.1. Ewolucja odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej | 164
 - 3.1.2. Odpowiedzialność odszkodowawcza w świetle art. 77 Konstytucji RP | 168
 - 3.2. Odpowiedzialność odszkodowawcza za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (art. 417 k.c.) | 170
 - 3.2.1. Stosunek art. 417 k.c. do innych przepisów regulujących odpowiedzialność deliktową | 170
 - 3.2.2. Zakres przedmiotowy | 173
 - 3.2.3. Zakres podmiotowy | 175
 - 3.2.4. Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów | 176

3.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza za szkodę wynikającą z aktu normatywnego (art. 417 ¹ k.c.)	177
3.3.1. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności	177
3.3.2. Zakres podmiotowy odpowiedzialności	179
3.3.3. Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów	181
3.4. Odpowiedzialność odszkodowawcza za zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej	184
3.4.1. Zakres przedmiotowy	184
3.4.2. Zakres podmiotowy	187
3.4.3. Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów	188
4. Podsumowanie	190

Rozdział IV

Konsekwencje przyjęcia odpowiedzialności za pośrednie naruszenie sfery praw i interesów w świetle uregulowań Kodeksu cywilnego | 193

1. Wprowadzenie	193
2. Pośrednie naruszenie praw i interesów na skutek śmierci osoby bliskiej	197
2.1. Odszkodowanie	197
2.1.1. Podmiotowy zakres kompensacji szkody	197
2.1.1.1. Koszty leczenia i pogrzebu	197
2.1.1.2. Renta	200
2.1.1.2.1. Renta obligatoryjna	200
2.1.1.2.2. Renta fakultatywna	209
2.1.1.3. Odszkodowanie	211
2.1.2. Przedmiotowy zakres kompensacji szkody	213
2.1.2.1. Koszty leczenia i pogrzebu	213
2.1.2.2. Renta	214
2.1.2.2.1. Renta obligatoryjna	214
2.1.2.2.2. Renta fakultatywna	218
2.1.2.3. Odszkodowanie	219
2.2. Zadośćuczynienie z tytułu śmierci osoby bliskiej	221
2.2.1. Początki i ewolucja instytucji zadośćuczynienia z tytułu śmierci osoby bliskiej	221
2.2.2. Charakter prawny przepisu art. 446 § 4 k.c.	224

2.2.3. Relacja pomiędzy art. 448 k.c. a art. 446 § 4 k.c.	227
2.2.4. Zadośćuczynienie z tytułu śmierci osoby bliskiej – analiza prawnoporównawcza	229
2.2.5. Granice kompensacji szkody	232
2.2.5.1. Podmiotowy zakres kompensacji szkody	232
2.2.5.2. Przedmiotowy zakres kompensacji szkody	236
2.2.6. Kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia	240
2.2.6.1. Dyrektywa indywidualizacji zadośćuczynienia	240
2.2.6.2. Zagadnienie standaryzacji zadośćuczynienia	242
2.2.7. Dziedziczenie roszczenia z tytułu śmierci osoby bliskiej	244
3. Pośrednie naruszenie praw i interesów na skutek uszkodzenia ciała lub doznania rozstroju zdrowia przez osobę bezpośrednio poszkodowaną	248
3.1. Podstawy zadośćuczynienia za uszczerbek na zdrowiu osoby bliskiej	248
3.1.1. Naruszenie dobra osobistego jako przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej	248
3.1.1.1. Konstrukcja dobra osobistego	248
3.1.1.2. Pojęcie więzi rodzinnej	251
3.1.1.3. Argumenty przemawiające przeciwko uznaniu więzi rodzinnej za dobro osobiste	255
3.1.1.4. Zadośćuczynienie z tytułu doznania uszczerbku na zdrowiu osoby bliskiej na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c.	259
3.1.1.5. Pojęcie ciężkiego i trwałego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia	261
3.1.2. Kompensacja krzywdy doznanej na skutek uszczerbku na zdrowiu osoby bliskiej na podstawie przepisu szczególnego	265
3.1.2.1. Przebieg prac legislacyjnych nad art. 446 ² k.c.	265
3.1.2.2. Charakter prawny przepisu art. 446 ² k.c.	268
3.1.2.3. Relacja pomiędzy art. 446 ² k.c. a art. 448 k.c.	272
3.1.2.4. Relacja pomiędzy art. 446 ² k.c. a art. 446 § 4 k.c.	273
3.1.2.5. Ciężkie i trwałe uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia	275
3.2. Granice odpowiedzialności odszkodowawczej	277
3.2.1. Podmiotowy zakres kompensacji szkody	277
3.2.2. Przedmiotowy zakres kompensacji szkody	281
3.3. Dziedziczenie roszczenia z tytułu uszkodzenia ciała albo doznania rozstroju zdrowia przez osobę bezpośrednio poszkodowaną	285

- 4. Szkody szokowe (*nervous shock*) | 286
- 5. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę a osoby niezdolne do jej odczuwania | 291
- 6. Podsumowanie | 294

Rozdział V

Konsekwencje przyjęcia odpowiedzialności za pośrednie naruszenie sfery praw i interesów w świetle uregulowań spółek handlowych | 297

- 1. Wprowadzenie | 297
- 2. Natura stosunku prawnego spółki kapitałowej | 300
 - 2.1. Zasada prawnej odrębności spółek kapitałowych | 300
 - 2.1.1. Istota | 300
 - 2.1.2. Zasada ograniczonej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki | 301
 - 2.2. Problematyka pominięcia prawnej odrębności spółek kapitałowych | 305
 - 2.2.1. Podstawy pominięcia prawnej odrębności spółek kapitałowych | 305
 - 2.2.2. Konstrukcja odpowiedzialności przebijającej | 310
- 3. Szkoda poniesiona przez udziałowca a szkoda poniesiona przez spółkę | 314
 - 3.1. Udziały i akcje jako prawa podmiotowe | 314
 - 3.2. Szkoda udziałowca | 318
 - 3.2.1. Szkoda udziałowa oraz odrębna szkoda udziałowca | 318
 - 3.2.2. Szkoda spółki a szkoda udziałowca | 320
 - 3.2.3. Szkoda udziałowca a zasada pełnej kompensacji szkody | 329
 - 3.2.4. Szkoda udziałowca a regulacja zawarta w Kodeksie spółek handlowych | 331
 - 3.2.4.1. *Actio pro socio* | 331
 - 3.2.4.2. *Actio pro socio* – uwagi porównawczoprawne | 333
 - 3.2.4.3. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone spółce | 335
 - 3.3. Szkoda akcjonariusza jako refleks szkody spółki | 337
 - 3.4. Granice kompensacji szkody | 339
 - 3.4.1. Podmiotowy zakres kompensacji szkody | 339
 - 3.4.2. Przedmiotowy zakres kompensacji szkody | 340
 - 3.4.2.1. Zakres szkody udziałowca | 340
 - 3.4.2.2. Wartość dla akcjonariuszy | 342

4. Szkoda poniesiona przez spółkę dominującą a szkoda spółki zależnej	345
4.1. Stosunek dominacji i zależności	345
4.1.1. Spółka dominująca	345
4.1.2. Podmiot zależny	346
4.1.3. Przesłanki dominacji i zależności	347
4.2. Relacja pomiędzy spółką dominującą a spółką zależną w ramach umów koncernowych	348
4.2.1. Umowy koncernowe – wprowadzenie	348
4.2.2. Umowy koncernowe w prawie polskim przed 13 października 2022 r.	353
4.2.3. Umowy koncernowe w prawie polskim po 13 października 2022 r.	357
4.3. Szkoda spółki dominującej a szkoda spółki zależnej	362
5. Podsumowanie	364

Rozdział VI

Pośrednie naruszenie praw i interesów – aspekty ubezpieczeniowe | 367

1. Wprowadzenie	367
2. Charakter odpowiedzialności ubezpieczeniowej	369
2.1. Podstawa odpowiedzialności ubezpieczyciela	369
2.2. Konstrukcja <i>actio directa</i>	372
2.2.1. <i>Actio directa</i> – zarys instytucji	372
2.2.2. Prawo właściwe dla cywilnoprawnej odpowiedzialności za śmierć człowieka	373
2.2.2.1. Zagadnienie dopuszczalności i reżimu prawnego <i>actio directa</i>	373
2.2.2.2. Krzywda osób bliskich jako „szkoda pośrednia” w rozumieniu art. 4 ust. 1 rozporządzenia Rzym II	377
3. Obowiązek informacyjny a pośrednie naruszenie praw i interesów osób trzecich	383
3.1. Obowiązki informacyjne	383
3.2. Problem odpowiedzialności za nienależyte wykonanie obowiązku informacyjnego	385
4. Zakres odpowiedzialności ubezpieczeniowej	388
4.1. Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów na gruncie Kodeksu cywilnego	388

4.1.1.	Ubezpieczenia obowiązkowe	388
4.1.1.1.	Pojęcie „osoby trzeciej” w rozumieniu art. 822 § 1 k.c.	388
4.1.1.2.	Ubezpieczenie posiadaczy pojazdów mechanicznych	392
4.1.1.3.	Ubezpieczenie rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego	402
4.1.1.4.	Ubezpieczenie podmiotu wykonującego działalność leczniczą	404
4.1.2.	Ubezpieczenia dobrowolne	405
4.2.	Pośrednie naruszenie sfery praw i interesów a ubezpieczenie D&O	406
4.2.1.	Ubezpieczenie D&O	406
4.2.1.1.	Istota ubezpieczenia D&O	406
4.2.1.2.	Zakres podmiotowy ubezpieczenia D&O	408
4.2.1.3.	Zakres przedmiotowy ubezpieczenia D&O	410
4.2.1.3.1.	Klauzule w umowie ubezpieczenia D&O	410
4.2.1.3.2.	Wyłączenia w umowie ubezpieczenia D&O	411
5.	Odpowiedzialność Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego	412
5.1.	Zadania i cele działalności Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego	412
5.2.	Funkcje Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego	415
5.3.	Wyłączenie odpowiedzialności Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego	416
6.	Podsumowanie	418
Wnioski		421
Bibliografia		435
Summary		501

Wykaz ważniejszych skrótów

Źródła prawa

- ABGB – kodeks cywilny austriacki (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch)
- AktG – ustawa o spółkach akcyjnych (Aktiengesetz)
- BGB – kodeks cywilny niemiecki (Bürgerliches Gesetzbuch)
- CC – kodeks cywilny francuski (Code civil)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r., poz. 1740)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 kwietnia 1964 roku kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037)
- k.z. – Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. 1933 nr 82 poz. 598)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz.Urz. UE C 326/47)
- u.d.u. – ustawa z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń (Dz.U. 2017 poz. 2486)
- u.u.ob. – ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. 2003 Nr 124 poz. 1152)

Sądy i Trybunały

- BGH – Bundesgerichtshof
- BVerfG – Bundesverfassungsgericht
- C. Cass. – Cour de cassation
- ETPCz – Europejski Trybunał Praw Człowieka
- NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
- OLG – Oberlandesgericht

SA – sąd apelacyjny
SN – Sąd Najwyższy
SO – sąd okręgowy
SOKiK – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
TK – Trybunał Konstytucyjny
TSUE – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA – wojewódzki sąd administracyjny

Inne

D&O – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków zarządu (Directors' and Officers' liability insurance)
KNF – Komisja Nadzoru Finansowego
PETL – Principles of European Tort Law
DCFR – Draft Common Frame of Reference
UFG – Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny

Doktryna kompensacji szkody zakłada, że naprawieniu podlega przede wszystkim szkoda doznana przez podmiot bezpośrednio poszkodowany. Tymczasem wypadki komunikacyjne czy błędy medyczne mogą wywoływać szkody majątkowe, jak i niemajątkowe również u osób, które nie są bezpośrednio poszkodowane. Kompleksowa ocena zagadnienia granic odpowiedzialności odszkodowawczej nie może pomijać osób bliskich zmarłego albo osób bliskich poszkodowanego, który doznał trwałego i ciężkiego uszkodzenia ciała albo rozstroju zdrowia.

Przesądzenie o celowości i pożądanym zakresie kompensacji osób pośrednio poszkodowanych nabiera znaczenia nie tylko w aspekcie skutków wspomnianych błędów medycznych czy wypadków komunikacyjnych, ale znajduje także zastosowanie w przypadku innych zdarzeń, mogących powodować pośrednie naruszenia sfery praw i interesów. Przykład stanowić może szkoda akcjonariusza poniesiona w sytuacji, gdy w wyniku wyrządzenia szkody spółce, wartość posiadanych przez niego akcji spadła. Innym przykładem mogłaby być szkoda klubu piłkarskiego, która powstała na skutek zawinionego kontuzjowania jednego z graczy tego klubu. Różnorodność zdarzeń będących źródłem szkody oraz szerokie możliwości zastosowania konstrukcji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów, uzasadniają prowadzenie badań nie tylko w sferze regulacji k.c., ale również k.s.h.

Wzrost zainteresowania zagadnieniem pośredniego naruszenia sfery praw i interesów powinien skłaniać do pogłębionej refleksji nad charakterem prawnym tych rozwiązań, w których schemat kompensacji szkody wykracza poza klasyczną formułę odpowiedzialności odszkodowawczej. Mimo to, nakreślona powyżej, znajdująca coraz częstsze zastosowanie, a zarazem ewoluująca konstrukcja pośredniego naruszenia praw i interesów, nie doczekała się uregulowania o charakterze modelowym. Częstkowe interwencje ustawodawcy są podyktowane najczęściej potrzebą rozwiązania bieżących problemów

orzeczniczych. Nie sprzyja to utworzeniu jednolitej siatki pojęciowej, osadzonej w ramach konstrukcji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów.

W efekcie poziom ochrony poszkodowanych (bezpośrednio i pośrednio) należy uznać za niesatysfakcjonujący. Obecny stan prawny jest również niezadawalający z perspektywy sprawcy oraz podmiotu udzielającego ochrony ubezpieczeniowej. Brak przewidywalnych i spójnych rozwiązań prawnych może zakłócać równowagę w obrocie gospodarczym i sprzyjać naruszeniom zasady równości. Temu zjawisku zdaje się nie przeciwdziałać ani prawodawca, ani przedstawiciele doktryny, posługując się różnorodną nomenklaturą („szkoda pośrednia”, „pośrednio poszkodowany”, „szkoda rykoszetowa”). Brak spójnej i kompletnej siatki pojęciowej przysparza trudności interpretacyjnych.

W tytule pracy posłużono się pojęciem „aspekty cywilnoprawne i ubezpieczeniowe”. Celem tego zabiegu było podkreślenie faktu, że omawiana problematyka wiąże się nie tylko z podstawą i charakterem roszczeń osób pośrednio poszkodowanych, ale ma istotny wpływ na ubezpieczenia w aspekcie normatywnym, a także z punktu widzenia praktyki rynkowej. W szczególności dotyczy to sytuacji, w których sprawca zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Równolegle wzrost liczby roszczeń czyni uzasadnionym kompleksowe rozważenie zakresu podmiotowego i przedmiotowego ubezpieczeń dobrowolnych. Co za tym idzie, zaakceptowanie koncepcji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów będzie miało wpływ na działalność ubezpieczeniową.

Dla przeprowadzenia analizy odpowiedzialności za pośrednie naruszenie sfery praw i interesów istotne jest zbadanie przepisów kodeksu cywilnego – zwłaszcza odnoszących się do ogólnej zasady odpowiedzialności (art. 415 k.c.), odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej (art. 417 i n. k.c.) oraz roszczeń z tytułu śmierci i uszczerbku na zdrowiu osoby bliskiej (art. 23 k.c., art. 448 k.c., art. 446 k.c. i art. 446² k.c.). Udzielenie spójnych i dających się obronić odpowiedzi na pytania wyłaniające się z analizy tematu pracy, wymaga zastosowania szerszego tła badań w aspekcie prawnoporównawczym.

W kontekście prawnoporównawczym przedmiotem badań należy objąć z jednej strony współczesne regulacje, odnoszące się m.in. do rozumienia pośredniego naruszenia i pośrednio poszkodowanego oraz roszczeń przysługujących z tytułu śmierci albo uszczerbku na zdrowiu bezpośrednio poszkodowanego. Ponadto, należy dokonać analizy prawnoporównawczej zasady odrębności spółek kapitałowych oraz grup spółek. Pośrednie naruszenie sfery

praw i interesów stanowi wyzwanie dla wszystkich prawodawstw i ich regulacji w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej. Problem ten nie jest zatem ograniczony do porządku prawnego jednego kraju, lecz ma znaczenie uniwersalne dla prawa odpowiedzialności deliktowej. Okazuje się, że zarówno w Europie, jak i poza jej granicami, ustawodawcy i judykatura borykają się z odpowiedzią nawet na tak podstawowe pytanie, czy w ogóle możliwa i celowa jest kompensacja osób pośrednio poszkodowanych. Dokonując doboru aktualnych regulacji prawnych oraz przywołując przykłady orzecznictwa związanego z omawianą problematyką, za punkt wyjścia należy przyjąć obecny kształt rozwiązań w prawie niemieckim, francuskim, brytyjskim oraz amerykańskim. Wymienione porządki prawne reprezentują tradycję germańską, romańską i systemu *common law*, mające niebagatelne znaczenie (jako źródło inspiracji i wzorzec rozpoznawania) dla spraw, dotyczących odpowiedzialności cywilnoprawnej za pośrednie naruszenie praw i interesów. Oparcie badań komparatystycznych o system prawa niemieckiego znajduje swoje uzasadnienie w fakcie, że prawo niemieckie na przestrzeni lat stanowiło wzorzec legislacyjny dla polskiego prawodawcy w zakresie prawa cywilnego oraz regulacji prawa ubezpieczeniowego. Tym samym dorobek judykatury i nauki niemieckiej powinien stanowić punkt wyjścia i podstawę rozważań o kształcie normatywnym pośredniego naruszenia praw i interesów w rodzimym porządku prawnym. Prawo francuskie stanowi również podatny materiał badawczy z punktu widzenia celu niniejszej pracy ze względu na to, że odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego została oparta na klauzuli generalnej (art. 1382 CC). Te dwa systemy prawne są przedstawicielami dość rygorystycznego (niemiecki) oraz elastycznego (francuski) podejścia do problematyki pośredniego naruszenia sfery praw i interesów. Z kolei prawo brytyjskie i amerykańskie dostarcza licznych przykładów kazuistycznego rozpatrywania zagadnienia pośredniego naruszenia sfery praw i interesów. Pozostałe przykłady stanowią jedynie uzupełnienie badań porównawczych. Inspirujące są również konteksty, które podsuwa literatura obcojęzyczna, przy czym jako szczególnie istotne należy wskazać publikacje w języku niemieckim, związane z wieloma wątkami obecnymi w niniejszej pracy.

Zagadnienie pośredniego naruszenia sfery praw i interesów stanowi problematykę istotną nie tylko w kontekście teoretycznych rozważań prawnych i praktyki jurydycznej, ale także wymiaru ekonomicznego obowiązujących rozwiązań. Wybór tematyki badawczej pracy związany jest przede wszystkim

z nierozwiązanymi dotąd problemami teoretycznymi, które przekładają się na trudności w praktycznym stosowaniu konstrukcji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów.

Pokłosiem tego jest nie tylko brak jednolitej linii orzeczniczej, ale nawet wydawanie orzeczeń o wzajemnie sprzecznej treści. W uchwale z 27 marca 2018 r. Sąd Najwyższy przyjął, że sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę osobom najbliższym poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego uszczerbku na zdrowiu¹, podczas gdy w uchwale z 22 października 2019 r. uznano, że osobom bliskim poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego rozstroju zdrowia, nie przysługuje zadośćuczynienie pieniężne na podstawie art. 448 k.c.² Odpowiedzią na powyżej zarysowane wątpliwości jurysdykcyjne było uchwalenie przepisu art. 446² k.c.

Zagadnienie pośredniego naruszenia sfery praw i interesów wymaga poszukiwania równowagi pomiędzy dynamicznie zmieniającymi się potrzebami społeczeństwa i rozwojem gospodarczym a założeniami leżącymi u podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej. Przejawem nadmiernego rozszerzenia granic kompensacji szkody jest bowiem uwzględnianie wykreowanych roszczeń. Z kolei podejmowane przez prawodawcę działania mają na celu zwalczenie negatywnych skutków istniejących regulacji, nie zaś usunięcie przyczyn.

W świetle dotychczasowej działalności legislacyjnej oraz dorobku orzecznictwa uzasadnione wydaje się skoncentrowanie na problematyce pośredniego naruszenia sfery praw i interesów rozumianej szeroko jako znajdującej zastosowanie nie tylko w prawie cywilnym, ale również prawie spółek. Podjęcie częściowych badań nie pozwoli na wypracowanie modelu ochrony pośrednio poszkodowanych.

Głównym celem pracy jest ustalenie, czy istnieje jeden model kompensowania pośredniego naruszenia praw i interesów. Z uwagi na przedmiot pracy, obejmujący rozważenie konstrukcji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów na wielu płaszczyznach, prowadzona analiza miała na celu uwidocznienie najważniejszych mechanizmów kompensowania podmiotów pośrednio poszkodowanych, które posłużą następnie do wypracowania modelu odpowiedzialności za pośrednie naruszenie sfery praw i interesów.

¹ Uchwała SN z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 60/17, Legalis nr 1781927.

² Uchwała SN z dnia 22 października 2019 r., I NSNZP 2/19, Legalis nr 2236263.

Po pierwsze, monografia zmierza do udzielenia odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób kształtowała się odpowiedzialność za pośrednie naruszenie sfery praw i interesów w prawie polskim oraz prawie niemieckim, francuskim, amerykańskim i brytyjskim. Po drugie, w monografii zostały podjęte starania, zmierzające do uzyskania odpowiedzi na pytanie, czym jest pośrednie naruszenie sfery praw i interesów. Po trzecie, podjęte zostały próby udzielenia odpowiedzi na pytanie o podstawę prawną dochodzenia roszczeń z tytułu pośredniego naruszenia praw i interesów w płaszczyźnie prawa cywilnego. Po czwarte, niniejsze rozważania zmierzają do sformułowania odpowiedzi na pytanie o podmiotowy i przedmiotowy zakres kompensacji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów w płaszczyźnie prawa spółek handlowych. Wreszcie, rozważania zmierzają do udzielenia odpowiedzi na pytanie o zakres ochrony ubezpieczeniowej w sytuacji pośredniego naruszenia sfery praw i interesów.

Tak zakreślone cele badawcze odpowiadają systematyce pracy. W pierwszym rozdziale omówiono zagadnienia związane z procesem kształtowania się pojęcia pośredniego naruszenia sfery praw i interesów. Posłużono się przy tym systemem prawa polskiego, jak również analizą niemieckiego, francuskiego porządku prawnego i *common law*.

W rozdziale drugim przeprowadzono rozważania w zakresie granic kompensacji szkody w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym oraz strukturalnym oraz rozumienia pojęcia prawa podmiotowego, wolności i interesu. Omówiono jedno z kluczowych zagadnień, jaki jest znaczenie pojęcia „szkody pośredniej” i jej rodzajów oraz pośrednio poszkodowanego, w tym także w ramach Principles of European Tort Law oraz Draft Common Frame of Reference. Rozważono także pośrednie naruszenie sfery praw i interesów w kontekście bezprawności i zasady równości.

W rozdziale trzecim omówiono ogólną podstawę odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych tj. art. 415 k.c., w tym charakter prawny i przesłanki odpowiedzialności. Rozważono relację zachodzącą pomiędzy art. 415 k.c. a innymi normami, mogącymi stanowić podstawę do kompensowania szkody pośredniej. Omówiono zagadnienie odszkodowania za naruszenie reguł konkurencji. Rozważono, czy art. 415 k.c. może stanowić podstawę do dochodzenia roszczeń przez pośrednio poszkodowanych. W niniejszym rozdziale omówiono ponadto odpowiedzialność odszkodowawczą władzy publicznej (art. 417 – art. 417² k.c.), jej zakres podmiotowy i przedmiotowy w kontekście pośredniego naruszenia praw i interesów.

W rozdziale czwartym przedstawiono roszczenia majątkowe i niemajątkowe z tytułu śmierci osoby bliskiej, rozważając zakres podmiotowy i przedmiotowy kompensacji szkody. Szczególną uwagę poświęcono problematyce zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, w tym charakterowi prawnemu roszczenia i osobom uprawnionym do dochodzenia jej naprawienia. W dalszej kolejności omówiono roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu uszczerbku na zdrowiu osoby bliskiej w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. oraz w oparciu o art. 446² k.c. Oś rozważań została skoncentrowana wokół charakteru prawnego art. 446² k.c., przebiegu prac legislacyjnych nad przyjęciem przepisu oraz kręgu osób uprawnionych do dochodzenia roszczeń.

W rozdziale piątym przedstawiono zasadę prawnej odrębności spółek kapitałowych oraz problematykę jej pominięcia, w tym przede wszystkim koncepcję odpowiedzialności przebijającej. Omówiono również zakres podmiotowy i przedmiotowy kompensacji szkody doznanej przez udziałowca. Podjęto próbę wyjaśnienia, co należy rozumieć przez szkodę udziałowca, z uwzględnieniem zasady pełnej kompensacji szkody. Nie pominięto również problematyki szkody akcjonariusza jako przykładu pośredniego naruszenia sfery praw i interesów. W dalszej części rozdziału rozważono pośrednie naruszenie sfery praw i interesów w płaszczyźnie relacji pomiędzy spółką dominującą a zależną z uwzględnieniem pojęcia spółki dominującej, podmiotu zależnego oraz umów koncernowych.

W rozdziale szóstym rozważono pośrednie naruszenie sfery praw i interesów w płaszczyźnie ubezpieczeniowej. Przedstawiono charakter odpowiedzialności ubezpieczyciela oraz konstrukcję *actio directa*. Rozważono zakres kompensacji szkody w ubezpieczeniach obowiązkowych i dobrowolnych oraz przedstawiono ubezpieczenie D&O. Przedmiotem analizy w niniejszym rozdziale był również zakres kompensacji szkody przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Wyjątkowe podziękowania składam Panu dr. hab. Mariuszowi Frasowi prof. UŚ za inspirujące rozmowy, które już od kilkunastu lat kształtują mnie jako naukowca. Ogromna wiedza, otwartość intelektualna i umiejętność stawiania trafnych pytań były dla mnie nieocenionym źródłem inspiracji. Dziękuję za wsparcie merytoryczne oraz pomoc przy tworzeniu koncepcji i redagowaniu niniejszej publikacji. Jestem niezmiernie wdzięczna za dobre słowo, okazaną życzliwość, zaufanie oraz motywację, które towarzyszyły mi na każdym etapie prac.

Szczere słowa uznania kieruję również do dr. Krzysztofa Pacuły, którego cenne uwagi, wnikliwość i dbałość o precyzję argumentacji wniosły ogromny wkład w ostateczny kształt tej publikacji. Dziękuję za wsparcie i gotowość do dzielenia się doświadczeniem oraz za konstruktywne sugestie, które pozwoliły udoskonalić tekst.

Z całego serca dziękuję Pani prof. dr hab. Teresie Mróz oraz Panu dr. hab. prof. UAM Jakubowi Pokrzywniakowi, Recenzentom mojej rozprawy doktorskiej, na podstawie której powstała niniejsza monografia. Ich wnikliwe recenzje, cenne wskazówki i inspirujące uwagi pozwoliły mi spojrzeć na prowadzone badania z nowej perspektywy i znacząco przyczyniły się do rozwoju tej pracy.

Wyrazy wdzięczności kieruję również do Pani dr hab. prof. ALK Magdaleny Olczyk oraz Pani dr hab. prof. UEK Moniki Szaraniec, recenzentek wydawniczych niniejszej publikacji, za ich uważną lekturę, trafne spostrzeżenia i konstruktywne sugestie, które pomogły udoskonalić strukturę i argumentację tekstu.

Nie sposób pominąć także osób, które wspierały mnie nie tylko na gruncie naukowym, lecz także prywatnie. Z głębi serca dziękuję mojej Rodzinie i Przyjaciołom za nieustającą obecność i wyrozumiałość. Ich życzliwość oraz wsparcie stanowiły dla mnie nieocenione źródło motywacji.

Wszystkim wymienionym osobom pragnę wyrazić moją szczerą wdzięczność i uznanie. Bez ich zaangażowania, pomocy i inspiracji niniejsza publikacja nie mogłaby powstać w obecnym kształcie.

Literatura:

- Agopszowicz A., *Jeszcze o odpowiedzialności państwa za jego funkcjonariuszy: artykuł dyskusyjny*, „Palestra” 1984, 28/7–8 (319–320).
- Agopszowicz A., *Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną ruchem zakładu górniczego*, „Problemy Prawne Górnictwa”, Katowice 1995.
- Agopszowicz A., *Obowiązek zapobieżenia szkodzie – podstawa i zakres*, Ossolineum 1978.
- Aksanowska A., Krupa T., *Zadośćuczynienie z tytułu szkody niemajątkowej z umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych – podstawowe problemy*, Warszawa 2016.
- Andrzejczak Ł., *Zasada ryzyka a funkcja prewencyjna odpowiedzialności odszkodowawczej ex delicto (uwagi na tle art. 435 i 362 k.c.)*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 10.
- Andrzejewski M. w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, red. H. Dolecki, T. Sokołowski, Warszawa 2013.
- Andrzejewski M., *Ochrona praw dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej (Dziecko – rodzina – państwo)*, Kraków 2003.
- Bagińska E., *Dopuszczalność dochodzenia przez osoby bliskie zadośćuczynienia w związku z doznaniem poważnej szkody na osobie przez bezpośrednio poszkodowanego*, „Iustitia” 2016, nr 2.
- Bagińska E., *Istota i konstrukcja ubezpieczeń D&O w świetle prawa polskiego*, w: *Dystrybucja usług ubezpieczeniowych. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, M. Szaraniec, Warszawa 2017.
- Bagińska E., *Kompensacja krzywdy osób najbliższych w razie poniesienia przez poszkodowanego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu – przegląd rozwiązań europejskich*, w: *Rozprawy z prawa prywatnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Popiołkowi*, red. M. Pazdan, M. Jagielska, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa 2017.
- Bagińska E., *Modele regulacji zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej w wybranych krajach europejskich*, w: *Zadośćuczynienie po nowelizacji art. 446 Kodeks cywilnego*

- na tle doświadczeń europejskich, red. Z. Strus, K. Ortyński, J. Pokrzywniak, Warszawa 2010.
- Bagińska E., *Odpowiedzialność deliktowa w razie niepewności związku przyczynowego. Studium prawnoporównawcze*, Toruń 2013.
- Bagińska E., *Odpowiedzialność odszkodowawcza za wykonanie władzy publicznej*, Warszawa 2006.
- Bagińska E., *Projekt unifikacji europejskiego prawa czynów niedozwolonych*, „Państwo i Prawo” 2004, nr 6.
- Bagińska E., *Rekodyfikacja prawa odpowiedzialności cywilnej w Czechach i na Węgrzech – rewolucja czy ewolucja?*, w: *O dobre prawo dla ubezpieczeń. Księga jubileuszowa Profesora Eugeniusza Kowalewskiego*, red. E. Bagińska, W.W. Mogilski, M. Wałachowska, M.P. Ziemiak, 2019.
- Bagińska E., *W sprawie wykładni art. 4462 k.c.*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2022, nr 3.
- Bajor B., *Jednoosobowa spółka z o.o. w świetle prawa handlowego*, Warszawa 2002.
- Balicki J., *Rodzina*, w: *Słownik społeczny*, red. B. Szlachta, WAM 2004.
- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Banaszczyk Z., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r., II CSK 177/08*, „Palestra” 2010, nr 7–8.
- Banaszczyk Z., *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej*, Warszawa 2015.
- Banaszczyk Z., *Szkody bezpośrednie i pośrednie a podmiotowy zakres odpowiedzialności odszkodowawczej*, „Przegląd Sądowy” 2016, nr 2.
- Bardach J., *Historia państwa i prawa Polski*, red. J. Bardach, Warszawa 1965.
- Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M., *Historia ustroju i prawa polskiego*, Warszawa 1996.
- Barnat T., *Roszczenia odszkodowawcze w kodeksie postępowania administracyjnego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1980, nr 11.
- Barylska E., Zajdel-Całkowska J., *Śmierć lub ciężkie uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia najbliższego członka rodziny jako czynniki implikujące przyznanie świadczeń odszkodowawczych*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe. Konsument na rynku usług finansowych” 2019(2), nr 32.
- Baur T., *Das Hinterbliebenengeld. Eine weitere Form des Ersatzanspruchs eines mittelbar Geschädigten?*, Hamburg 2021.
- Bączyk M., *Odpowiedzialność za utracone korzyści na skutek bezprawnej decyzji administracyjnej*, w: *Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym*.

- Materiały IV Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów. Toruń 24–25 czerwca 2011 r.*, red. M. Nesterowicz, Warszawa 2012.
- Bechcicki S., *Odpowiedzialność jako kategoria podstawowa w prawie*, w: *Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Wrocław 2017.
- Bidziński Z., Serda J., *Cywilnoprawna ochrona dóbr osobistych w praktyce sądowej*, w: *Dobra osobiste i ich ochrona w polskim prawie cywilnym. Zagadnienia wybrane*, red. J.S. Piąkowski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1986.
- Bidziński Z., *Uwagi do projektów nowelizacji prawa cywilnego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego”, R. III: 1994, z. 2.
- Bieniek G. w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna*, red. J. Gudowski, Warszawa 2018.
- Bieniek G., *Cywilnoprawna problematyka ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych na tle nowych uregulowań*, „Przegląd Sądowy” 2004, nr 5.
- Bieniek G., *Odpowiedzialność cywilna za wypadki drogowe*, Warszawa 2011.
- Bieniek G., *Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2022, nr 4.
- Bieńkowska E., *W kierunku lepszej realizacji funkcji kompensacyjnej przez polskie prawo karne – propozycja zmian*, w: *Karnomaterialne i procesowe aspekty naprawienia szkody w świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, red. Z. Cwiąkałski, G. Artymiak, Warszawa 2010.
- Bilewska K., *Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych na rzecz spółki akcyjnej w trybie actio pro socio*. Glosa do wyr. SA w Katowicach z 29.9.2005 r., I ACa 597/06, „Glosa” 2007, nr 3.
- Bilewska K., *Dochodzenie roszczeń spółki kapitałowej przez jej wspólników (actio pro socio)*, Warszawa 2008.
- Binder A., Geiser T., Roberto V., *Einführung ins Privatrecht. Obligationenrecht Allgemeiner Teil, Obligationenrecht Besonderer Teil, Gesellschaftsrecht*, St. Gallen 2008.
- Biszytyga A., Jabłoński M., Wójtowicz K., *System ochrony praw człowieka*, Chełm 2003.
- Black A., Wright P., Bachman J.E., Davies J., *W poszukiwaniu wartości dla akcjonariuszy*, Warszawa 2000.
- Błachut M., *Pojęcie prawa podmiotowego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2002/IX.
- Błaszczyk B., *Ochrona wspólnika mniejszościowego spółki zależnej*, Warszawa 2013.
- Boć J., *Wyrównanie strat wynikłych z legalnych działań administracji*, Wrocław 1971.

- Boehm M.S., *Ansprüche mittelbar geschädigter Personen im französischen Deliktsrecht – eine Perspektive für Deutschland und Europa?*, Hamburg 2018.
- Bojarski W., *Prawo rzymskie*, Toruń 1999.
- Borucka-Arctowa M., *Spoleczne funkcje prawa formułowane w doktrynie, ustawodawstwie i orzecznictwie*, w: *Spoleczne poglądy na funkcje prawa*, red. M. Borucka-Arctowa, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1982.
- Borysiak W. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2022.
- Borysiak W., *Dobra prawnie chronione w prawie deliktów*, w: *Ius et Ratio. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Skowrońskiej-Bocian*, red. W. Borysiak, J. Wierciński, A. Gołaszewska M. Olechowski, Warszawa 2022.
- Borysiak W., *Dziedziczenie roszczeń o naprawienie szkody majątkowej (perspektywa prawnoporównawcza)*, Warszawa 2021.
- Borysiak W., *Dziedziczenie. Konstrukcja prawna i ochrona*, Warszawa 2013.
- Bosek L. w: *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis 2016.
- Bosek L., *Gwarancje godności ludzkiej i ich wpływ na polskie prawo cywilne*, Warszawa 2012.
- Bosek L., *W sprawie kwalifikacji więzi rodzinnej jako dobra osobistego (uwagi krytyczne na tle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego)*, „Forum Prawnicze” 2015, nr 3.
- Bredemeyer D., *Hinterbliebenengeld und Schockschadensersatz: Lösungen für die Praxis*, ZEV 2017, nr 12.
- Brkan M., *Procedural Aspects of Private Enforcement of EC Antitrust Law: Heading Towards New Reforms?*, „World Competition” 2005, nr 4.
- Brodecki Z., *Obowiązek naprawiania szkód o rozmiarach katastrofalnych*, Gdańsk 1978.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016.
- Bulsiewicz A., Kala D., *Zasądzenie odszkodowania z urzędu w polskim procesie karnym*, w: *Kompensacyjna funkcja prawa karnego. Księga poświęcona pamięci prof. Z. Gostyńskiego*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych PAU” 2002, nr 2.
- Byczko Sz., *Interes ubezpieczeniowy. Aspekty prawne*, Warszawa 2013.
- Carbonnier J., *Droit civil. Les Obligations*, t. 4, Paris 2000.
- Calvez F., *le, Zadośćuczynienie za urazy ciała doznane przez ofiary wypadków komunikacyjnych w prawie francuskim*, w: *Zadośćuczynienie za uszkodzenie ciała lub uszczerbek na zdrowiu na tle innych systemów prawnych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe, numer specjalny” 2012, nr 2.
- Chabas F., *Les accidents de la circulation*, Paris 1995.

- Chaciński J., *Prawa podmiotowe a ochrona dóbr osobistych*, Lublin 2004.
- Chajda M. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Załucki, Warszawa 2023.
- Charlsworth on Negligence (by R.A. Percy), London 1962, s. 454 i n.
- Chaudet F., *Droit Suisse des affaires*, Bâle, Genève, Munich 2000.
- Chłopecki A., *Szkoda poniesiona przez spółkę akcyjną a szkoda poniesiona przez akcjonariusza w świetle przepisów kodeksu spółek handlowych i kodeksu cywilnego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007.
- Chrostowska M., *Niewykonanie a nienależyte wykonanie zobowiązania – wybrane uwagi*, „Studia Prawnoustrojowe”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski 2019, nr 46.
- Chrzanowski W., *Zarys prawa korporacji. Część ogólna*, Warszawa 1997.
- Ciemiński W., *Glosa do wyroku SN z 17.12.2004 r., II CK 300/04*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 3.
- Ciepla H. w: *Komentarz. Zobowiązania*, 2011, t. II, art. 822 KC, red. D. Bieniek.
- Cisek A., *Dobra osobiste i ich niemajątkowa ochrona w kodeksie cywilnym*, Wrocław 1989.
- Cisek A., Dubis W. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2017.
- Coing H., *Bemerkungen zum überkommenen Zivilrechtssystem*, in *Festschrift für Hans Dölle*, t. I, Tybinga 1963.
- Copeland T., Koller T., Murrin J., *Wycena: mierzenia i kształtowanie wartości firm*, Warszawa 1997.
- Cornu G., *Droit civil. Introduction*, Montchrestien 1997.
- Cozian M., Viandier A., Deboissy H., *Droit des sociétés*, Paris 2000.
- Cudna-Wagner A., *Odpowiedzialność odszkodowawcza ubezpieczyciela*, Warszawa 2002.
- Cwynar A., Cwynar W., *Zarządzanie wartością spółki kapitałowej*, Warszawa 2002.
- Czachórski W., *Dobra osobiste i ich ochrona de lege ferenda w prawie cywilnym*, w: *Problemy kodyfikacji prawa cywilnego (studia i rozprawy). Księga pamiątkowa ku czci profesora Zbigniewa Radwańskiego*, red. S. Sołtysiński, Poznań 1990.
- Czachórski W., *Problem unifikacji przepisów o odpowiedzialności państwa i związków publicznych za szkody wyrządzone bezprawnie przez funkcjonariuszy publicznych*, „Państwo i Prawo” 1946, z. 4.
- Czachórski W., *Zarys prawa zobowiązań. Część ogólna*, Warszawa 1963, s. 97.
- Czachórski W., *Zasady i funkcje odpowiedzialności cywilnej według Kodeksu cywilnego – ich ewolucja*, w: *Studia z prawa zobowiązań*, red. Z. Radwański, Warszawa-Poznań 1979.
- Czachórski W., *Zbieg odpowiedzialności cywilnej według kodeksu zobowiązań*, Warszawa 1960.

- Czachórski W., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1995.
- Czachórski W., *Zasady i funkcje odpowiedzialności cywilnej*, w: *Studia z prawa zobowiązań*, red. Z. Radwański, Warszawa-Poznań 1979.
- Czapski A., *Adresaci roszczeń z art. 446 Kodeksu cywilnego o naprawienie szkód wyrządzonych przez samobójcę*, „Acta Iuris Stetinensis” 4, nr 16.
- Czarny P., *Konstytucyjne podstawy prawnej regulacji stosunków prywatnoprawnych w Polsce (na tle koncepcji horyzontalnego oddziaływania praw konstytucyjnych oraz obowiązku ochrony tych praw przez państwo)*, w: *Oddziaływanie współczesnych konstytucji na stosunki między podmiotami prywatnymi*, red. M. Florczak-Wątor, Kraków 2015.
- Czech B. w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 2009.
- Dajczak W., Giaro T., Longchamps de Bérier F., *Prawo rzymskie. U podstaw prawa prywatnego*, Warszawa 2009, 2014, 2018.
- Daszewski A., *Zadośćuczynienie za krzywdę w konsekwencji szkody na osobie – analiza polskiego rynku*, w: *Szkody osobowe kompensowane za ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku*, red. I. Kwiecień, Warszawa 2011.
- Daszewski A., *Zakres zwrotu kosztów pochówku w orzecznictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego*, „Monitor Ubezpieczeniowy” 2014, nr 57.
- Dąbroś M., *Wyrok w sprawie Volkswagen (C-343/19) – czy to już forum actoris?*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2021, nr 4 (10).
- Dąbrowa J., *Wina jako przesłanka odpowiedzialności cywilnej*, Wrocław 1968.
- Dąbrowski M., *Stosowanie czy przestrzeganie norm konstytucji w ujęciu horyzontalnym – zagadnienia terminologiczne*, „Przegląd Konstytucyjny” 2020, nr 4, s. 58–75.
- Florczak-Wątor M., *Horyzontalny wymiar praw*, Kraków 2014.
- Dobosz J., *Działanie w obronie uzasadnionego interesu jako okoliczność wyłączająca bezprawność naruszenia dóbr osobistych*, w: *Dobra osobiste i ich ochrona w polskim prawie cywilnym. Zagadnienia wybrane*, red. J.S. Piąkowski, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1986.
- Domański G., Schubel J., *Krytycznie o projekcie prawa grup spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 5.
- Domińczyk T. w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 2009.
- Drążkiewicz J., *Interesy a struktura społeczna*, Warszawa 1982.
- Duliniec A., *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa*, „Bank i Kredyt”, 1999.
- Dyka I., *Zasady przyznawania i ustalania wysokości zadośćuczynienia pieniężnego w razie naruszenia dobra osobistego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2001, z. 3.

- Dziedzic M., *Problem odpowiedzialności za nienależyte wykonanie obowiązku informacyjnego*, „Studia Prawnicze” 2017, nr 4 (212).
- Dziembowski R., Szwejkowska M., *Ochrona czci w starożytnym prawie*, „Studia Prawnoustrojowe” 2013, nr 21.
- Dzienis P., *Odpowiedzialność cywilna władzy publicznej*, Warszawa 2006.
- Emmerich V., *BGB – Schuldrecht Besonderer Teil*, Heidelberg 2003.
- Engelhard E., *Third party losses in Dutch law*, w: *Third party losses in a comparative perspective. Three short lectures in honour of W.H.V. Rogers*, red. Cees van Dam, E. Engelhard, I. Giesen, *Utrecht Law Review*, 2007.
- Enneccerus L., Lehmann H., *Recht der Schuldverhältnisse*, wyd. 15, Tübingen 1959.
- Esser J., Weyers H.L., *Schuldrecht, Band II, Besonderer Teil*, Heidelberg 1991.
- Fabre-Magnan M., *Droit des obligations. Responsabilité civile et quasi-contrats*, Paryż 2010.
- Falkiewicz A., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/13. O (nie)dziedziczności roszczenia o zadośćuczynienie za śmierć najbliższego członka rodziny*, „Palestra” 2012, nr 10.
- Ferdyn M., *Szkoda pośrednia – pojęcie oraz prawne podstawy jej naprawienia*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury”, 2011, nr 1.
- Filaber J., *Z problematyki odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej – wybrane zagadnienia*, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/32214/PDF/0025.pdf> [dostęp: 16.11.2025 r.].
- Florczak-Wątor M., *Horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych*, Kraków 2014.
- Florczak-Wątor M. w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.
- Förster Ch. w: *Beck'sche Online-Kommentare BGB*, red. W. Hau, R. Poseck, wyd. 61, C.H. BECK München 2022.
- Foster N.G., Sule S., *German legal system and laws*, Oxford–New York 2002.
- Fras M., *Analiza potrzeb klienta przy zawieraniu umowy na kolejny okres ubezpieczenia*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2020, nr 2.
- Fras M., *Kolizyjnoprawna problematyka umów ubezpieczenia komunikacyjnego*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2007, nr 7.
- Fras M., *Obowiązki ubezpieczycieli przy zawieraniu umów na cudzy rachunek*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2016, nr 3.
- Fras M., Pacuła K., *Utrata szansy ubezpieczenia wskutek naruszenia powinności informacyjnych. Zagadnienia kolizyjnoprawne i jurysdykcyjne*, w: *Informacja w prawie ubezpieczeń gospodarczych*, red. B. Gnela, M. Szaraniec, Warszawa 2015.

- Frąckowiak J. w: *Kodeks handlowy. Komentarz*, red. K. Kruczałak, Warszawa 1998.
- Frąckowiak J. w: *System Prawa Prywatnego. Tom I. Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012.
- Fuchs B. w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353–534)*, red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2018.
- Gadek B., *Generalna klauzula odpowiedzialności za czyn nieuczciwej konkurencji (art. 3 u.z.n.k.)*, Kraków 2003.
- Gajek A., *Zadośćuczynienie pieniężne na rzecz rodziców dziecka w fazie prenatalnej, które w wyniku deliktu urodziło się martwe (art. 446 § 4 k.c.) – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2015 roku w sprawie o sygn. akt III CSK 286/14*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2016, nr 1(18).
- Galand-Carval S., *Non-Pecuniary Loss Under French Law*, w: *Damages for Non-Pecuniary Loss in a Comparative Perspective*, red. W.V. H. Rogers, Wien–New York 2001.
- Garlicki L. w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Wprowadzenie do rozdziału II Konstytucji RP*, red. L. Garlicki.
- Garlicki S., *Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki*, Warszawa 1971.
- Gawlik B., Kubas A., *Odpowiedzialność cywilna Skarbu Państwa – prezydium rady narodowej za szkody wynikłe z braku należytej troski o zapewnienie bezpieczeństwa na terenie objętym działalnością rady narodowej*, „Studia Cywilistyczne” 1971.
- Gawlik B., *Ochrona dóbr osobistych. Sens i nonsens tzw. praw podmiotowych osobistych*, w: *Prace z zakresu prawa cywilnego i własności intelektualnej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, red. J. Serda, J. Szwaja, Warszawa–Kraków 1985, nr 41.
- Ghestin J., Goubeaux G., *Traité de droit civil, Introduction générale*, LGDJ 1994.
- Giardini M., *Damnum iniuria datum and the law of torts: from cases to rules*, w: *The Export of Legal Education. Its Promise and Impact in Transition Countries*, red. R.A. Brand, D. West Rist, Farnham: Ashgate 2009.
- Gilcz M., *Odpowiedzialność cywilna emitenta za naruszenie obowiązków publikacyjnych w zakresie informacji poufnych*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2005, nr 11.
- Gołąbek M., *Zadośćuczynienie za uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia na przykładzie polskiego i niemieckiego systemu prawnego – analiza porównawcza*, w: *Dostosowanie prawa do wyzwań technologicznych, ekonomicznych i społecznych XX wieku*, red. D. Chaba, A. Szyszka, Kielce 2019.
- Gorczyński G., *Kilka uwag o tzw. zbyciu członkostwa w handlowych spółkach osobowych (na tle art. 10 KSH)*, „Prawo spółek” 2001, nr 7–8.

- Gordley J., von Mehren A.T., *An introduction to the comparative study of private law. Readings, cases, materials*, Cambridge–New York 2006.
- Goszczyk M., *Powstanie praw akcyjnych i akcji (I)*, „Prawo Papierów Wartościowych” 2001, nr 10.
- Górnicki L., *Prawo cywilne w pracach Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1919–1939*, Wrocław 2000.
- Górnicki L., *Przewodnie konstrukcje i pojęcia Kodeksu handlowego z 1934 roku*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 3644, Wrocław 2015.
- Granecki P., *Dobra osobiste w prawie polskim – zagadnienie dóbr osobistych osób prawnych*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 5.
- Granecki P., *Odpowiedzialność cywilna Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną działaniem swojego funkcjonariusza (wybrane zagadnienia)*, „Palestra” 2000, nr 11–12.
- Gronowska B., *Odpowiedzialność odszkodowawcza państwa w systemie EKPCz z 1950 r.*, w: *Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności. Księga pamiątkowa Profesora Andrzeja Bulsiewicza*, red. A. Marek, Toruń 2004.
- Grzeszak T., *Dobro osobiste jako dobro zindywidualizowane*, w: *Experientia docet. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Elżbiecie Traple*, red. P. Kostański, P. Podrecki, T. Targosz, Warszawa 2017.
- Grzeszak T., *Gwiazda na okładce. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 495/03*, „Glosa” 2005, nr 1.
- Grzeszuk T., Janiszewska B., *Powrót do przyszłości. Refleksje o ochronie dóbr osobistych*, w: *Ius et Ratio. Księga jubileuszowa dedykowana profesor Elżbiecie Skowrońskiej-Bocian*, red. W. Borysiak, J. Wierciński, A. Gołaszewska M. Olechowski, Warszawa 2022.
- Grzybowski S., *Ochrona dóbr osobistych według przepisów ogólnych prawa cywilnego*, Warszawa 1957.
- Grzybowski S., *Prawo cywilne – Zarys części ogólnej*, Warszawa 1985.
- Grzybowski S., *Prawo rodzinne. Zarys wykładu*, Warszawa 1980.
- Grzybowski S., *System prawa cywilnego. Tom I. Część ogólna*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1985.
- Grzybowski S., *Ochrona dóbr osobistych według przepisów ogólnych prawa cywilnego*, Warszawa 1957.
- Gwiazdomorski J., *„Alimentacyjny” obowiązek między małżonkami*, Warszawa 1970.
- Haberko J., *Cywilnoprawna ochrona dziecka poczętego a stosowanie procedur medycznych*, Warszawa 2010.
- Haberko J., *Pojęcie osoby bliskiej w prawie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 3.

- Haberko J., *Dziecko poczęte jako najbliższy członek rodziny*, „Acta Iuris Stetinensis” 2014, nr 6.
- Haczkowska M., *Prawo do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej*, http://www.repozytorium.uni.wroc.pl/Content/53689/43_Monika_Haczkowska.pdf [dostęp: 16.11.2025 r.].
- Haczkowska M., *Odpowiedzialność odszkodowawcza państwa według Konstytucji RP*, Warszawa 2007.
- Hadyniak B., *Ubezpieczenie jako urządzenie gospodarcze*, w: *Podstawy ubezpieczeń. Tom I – mechanizmy i funkcje*, red. J. Monkiewicz, Warszawa 2000.
- Hansmann H., Kraakman R., Squire R., *Law and the Rise of the Firm*, “Harvard Law Review” 2005, nr 119.
- Harpwood V., *Modern Tort Law*, London 2005.
- Hauser M., *Gospodarka przedsiębiorstwa zorientowana na wartość*, „Controlling i Rachunkowość Zarządcza”, 2000, nr 10.
- Hedemann J., *Schuldrecht des Bürgerlichen Gesetzbuches*, Berlin 1959.
- Heider K., *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktG*, red. M. Habersack, W. Goette, Monachium 2015, komentarz do § 1 AktG.
- Herman A., Kasiewicz S., *Cele działalności przedsiębiorstwa w warunkach niepewności i ryzyka*, w: *Zarządzanie wartością firmy*, red. A. Herman, A. Szablewski, Warszawa 1999.
- Hohloch G. w: *Handkommentar BGB*, red. Erman, 2011.
- Huber Ch., Kadner Graziano T., Luckey J. (red.), *Hinterbliebenengeld. Anspruchsgründlagen, Durchsetzung, Muster. Mit Länderteil: Österreich, Schweiz, Italien, England*, Baden-Baden 2018.
- Hüffer U., *AktG-Aktiengesetz*, München 1995.
- Hyla A., *Istota zadośćuczynienia oraz czynniki wpływające na jego wysokość*, „Studia Prawnicze” 2020, nr 2 (222).
- Ignatowicz J., *Prawo rodzinne*, Warszawa 2000.
- Jabłoński M. w: *Wolności i prawa jednostki w Konstytucji RP*, red. M. Jabłoński, t. I, Warszawa 2010.
- Jacyszyn J. w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marzalkowska-Krześ, Warszawa 2011.
- Jakob D., Picht P. w: *Europäisches Zivilprozess und Kollisionsrecht, EuZPR/EuIPR Kommentar*, red. T. Rauscher, München 2011.
- Janczewski S., *Prawo handlowe, wekslowe i czekowe*, Warszawa 1946.

- Janiszewska B., *Zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową w sprawach medycznych*, „Prawo i Medycyna” 2005, nr 2.
- Jastrzębski J. w: *Odpowiedzialność odszkodowawcza*, red. J. Jastrzębski, Warszawa 2007.
- Jastrzębski J., *Glosa do wyroku SN z 17.12.2004 r., II CK 300/04*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 7–8.
- Jastrzębski J., *O granicach kompensacji*, w: *Odpowiedzialność odszkodowawcza*, red. J. Jastrzębski, Warszawa 2007.
- Jędrejek G., *Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody wyrządzone współmałżonkowi*, „Monitor Prawniczy” 2006, nr 15.
- G. Jędrejek, *Polski kodeks zobowiązań z 1933 roku. Powstanie, źródła, znaczenie dla europejskiego prawa obligacyjnego*, Roczniki Nauk Prawnych, t. XI, Zeszyt 1, 2001.
- Jędrejek G., *Wykładnia przepisów prawa cywilnego*, Warszawa 2020.
- Jędrzejewska A., *Przeniesienie członkostwa w spółkach osobowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1994, nr 3.
- Jędrzychowska A., Poprawska E., Ronka-Chmielowiec W., *Problem ryzyka zakładu ubezpieczeń pochodzącego z ubezpieczeń komunikacyjnych*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2015, nr 242.
- Josserand L., *De lesprit des droits et de leur relativité. Théorie dite de l'Abus des Droits*, Paryż 1939.
- Junker A., *Das internationale Privatrecht der Straßenverkehrsunfälle nach der Rom II – Verordnung*, „Juristen Zeitung” 2008, nr 4.
- Jurkowska-Gomułka A., *Publiczne i prywatne egzekwowanie zakazów praktyk ograniczających konkurencję*, Warszawa 2013.
- Kadner Graziano T., *Comparative Tort Law. Cases, Materials, and Exercises*, Routledge, 2018.
- Kaja I., Wawrzeniecka A., Cwalińska-Weychert Z., *Nowe zadania Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego wprowadzone ustawą o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej*, „Prawo Asekuracyjne”.
- Kaliński M., *Cywilne prawo – zobowiązania – związek przyczynowy – czyn niedozwolony – odpowiedzialność sprawcy za tzw. szkody bezpośrednio i pośrednio. Glosa do wyroku SN z dnia 22 czerwca 2012 r., V CSK 282/11*, OSP 2015, nr 7–8.
- Kaliński M. w: *Prawo zobowiązań – część ogólna. Tom 6. System Prawa Prywatnego*, red. A. Olejniczak, Warszawa 2018.

- Kaliński M., *Glosa do wyroku SN z 22.06.2012 r., V CSK 338/11, „Państwo i Prawo”* 2015, nr 11.
- Kaliński M., *Glosa do wyroku SN z 26.03.2014 r., V CSK 284/13, „Glosa”* 2016, nr 1.
- Kaliński M., *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2014.
- Kaliński M., *Szkoda poniesiona przez spółkę akcyjną a szkoda poniesiona przez akcjonariusza w świetle przepisów kodeksu spółek handlowych i kodeksu cywilnego – polemika*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007, nr 9.
- Kalus S. w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1–125)*, red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2018.
- Kamieński G., Borys A., *Specyfika postępowania cywilnego w przedmiocie dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (szkody antymonopolowej)*, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 14.
- Kappes A., *Odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania sp. z o.o.*, Warszawa 2009.
- Karaszewski G. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, Warszawa 2014.
- Karczewska-Kamińska N., *Dostosowanie polskiego prawa czynów niedozwolonych do zasad europejskiego prawa deliktów zawartych w PETL i DCFR (w związku z projektem nowego kodeksu cywilnego)*, w: *Współczesne problemy prawa zobowiązań*, red. A. Olejniczak, J. Haberk, A. Pyrżyńska, D. Sokołowska, Warszawa 2015.
- Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiedzki W., *Słownik języka polskiego*, t. I, Warszawa 1900, wydanie PIW 1952.
- Kasprzyk R., *Bezprawność względna*, „Studia Prawnicze” 1988, nr 3.
- Kasprzyk R., *Glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1987 r., IV CR 266/87, „Orzecznictwo Sądów Polskich”* 1989, nr 7, poz. 12.
- Katner W.J., *Podwójna czy potrójna podmiotowość w prawie cywilnym?*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005.
- Kawałko A., Witczak H., *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2006.
- Kelsen H., *Reine Rechtslehre*, Wiedeń 1960.
- Kędzierska-Cieślak A., *Polemika w sprawie zadośćuczynienia za krzywdę moralną*, „Państwo i Prawo” 1955, nr 2.
- Kędzierska-Cieślak A., *Zagadnienie funkcji prawa cywilnego w związku z unormowaniem odszkodowania w ustawodawstwie polskim*, w: *Odpowiedzialność cywilna za wyrządzenie szkody*, red. S. Grzybowski, Warszawa 1969.
- Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych. Tom I. Komentarz do art. 1–300*, red. A. Kidyba, Warszawa 2020.

- Klein A., *Klika uwag w kwestii charakteru prawnego odpowiedzialności za szkodę legalną*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 1985, Prawo nr CXLIII.
- Klimkiewicz A., *Krzywdą i jej zadośćuczynienie w prawie cywilnym. Analiza pojęć w świetle orzecznictwa sądów polskich*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 60 (2018), nr 2(242).
- Klyta W., *Jednoosobowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w wybranych państwach Unii Europejskiej*, „Rejent” 1999, nr 11.
- Koch A., *Ewolucja deliktu w prawie rzymskim epoki republikańskiej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1967, t. XIX, Zeszyt 2.
- Koch A., *Związek przyczynowy jak podstawa odpowiedzialności odszkodowawczej w prawie cywilnym*, Warszawa 1975.
- Kocot W.J., *Zadośćuczynienie pieniężne dla najbliższych członków rodziny w razie śmierci poszkodowanego będącej następstwem czynu niedozwolonego*, w: *Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym. Materiały IV Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów. Toruń 24–25 czerwca 2011 r.*, red. M. Nesterowicz, Warszawa 2012.
- Kolańczyk K., *Prawo rzymskie*, Warszawa 2001.
- Kondek J.M., *Bezprawność jako przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej*, Warszawa 2013.
- Kondek J.M., *Wybrane zagadnienia wykładni art. 4172 Kodeksu cywilnego*, w: *Ius et Ratio. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Skowrońskiej-Bocian*, red. W. Borysiak, J. Wierciński, A. Gołaszewska, M. Olechowski, Warszawa 2022.
- Koniewicz A., *Majątek polikwidacyjny osób prawnych na przykładzie spółek kapitałowych*, „Glosa” 2010, nr 4.
- Kopaczynska-Pieczniak K., *Dobre obyczaje i zasady współżycia społecznego w prawie spółek handlowych*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Lublin 2016, Sectio G, vol. LXIII, 2.
- Kopaczynska-Pieczniak K., *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2002.
- Kopff A., *Koncepcja praw do intymności i do prywatności życia osobistego (zagadnienia konstrukcyjne)*, „Studia Cywilistyczne” t. XX, 1972.
- Kopff A., *Ochrona sfery życia prywatnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1982, nr 100.
- Koranyi K., *Powszechna historia państwa i prawa, t. I, Starożytność*, Warszawa 1961.
- Kordasiewicz B., *Jednostka wobec środków masowego przekazu*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1991.

- Kordasiewicz B., *W sprawie subiektywnych i obiektywnych kryteriów oceny naruszenia dóbr osobistych*, w: *Prace z prawa cywilnego dla uczczenia pracy naukowej Profesora J.S. Piątkowskiego*, red. B. Kordasiewicz, E. Łętowska, Warszawa 1975.
- Kosek M., *Pojęcie rodziny w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym i negatywne skutki jej redefinicji w wybranych aktach prawnych*, w: *W trosce o rodzinę. Księga pamiątkowa ku czci profesor Wandy Stojanowskiej*, red. M. Kosek, J. Słyk, Warszawa 2008.
- Kosik J., *Zasady odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariusza*, Wrocław 1961.
- Kosik J., *Zespół praw i jedno prawo podmiotowe jako metody ochrony dóbr osobistych w kodeksie cywilnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis, Przegląd Prawa i Administracji”, tom IX, Wrocław 1977, nr 9.
- Kowalczyk A., *Mechanizmy kompensacyjne na tle historii rozwoju prawa karnego*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis”, 2019, vol. 8(2).
- Kowalewski E., *Istota ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej*, „Prawo Asekuracyjne” 2002, nr 3.
- Kowalewski E., *Ocena nowego ustawodawstwa ubezpieczeniowego*, „Państwo i Prawo” 2003, nr 12.
- Kowalewski E., *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Bydgoszcz 1992.
- Kowalewski E., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej, funkcje i przemiany*, Toruń 1981.
- Kowalewski E., *Wprowadzenie do teorii interesu ubezpieczeniowego*, w: *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, t. 3, Bydgoszcz 1997.
- Kozieł G., *Powstanie handlowej spółki osobowej oraz przystąpienie do niej (po jej powstaniu) jako zdarzenia prowadzące do powstania stosunku członkostwa*, „Przegląd Prawa Handlowego”, styczeń 2010.
- Kozieł G., *Przeniesienie praw i obowiązków wspólników w handlowych spółkach osobowych*, Kraków 2006.
- Krajewski M., *Interes ubezpieczeniowy w ubezpieczeniu na życie*, w: *O dobre prawo dla ubezpieczeń. Księga jubileuszowa profesora Eugeniusza Kowalewskiego*, Toruń 2019.
- Krajewski M., *Relacje sprawcy i poszkodowanego a ubezpieczenie OC (osoba trzecia w ubezpieczeniu OC)*, cz. I, „Przegląd Prawa Handlowego” 2006, nr 10.
- Krajewski M., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej według Kodeksu cywilnego*, Warszawa 2011.
- Krajewski M., *Umowa ubezpieczenia. Art. 805–834 KC. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Krawczyk A., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/13*, „Palestra” 2014, nr 11–12.

- Kremis J., *Skutki prawne w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej państwa na tle wyroku TK, „Państwo i Prawo” 2002.*
- Królikowska K., *Stwierdzenie niezgodności polskiego aktu normatywnego z pierwotnym i pochodnym prawem unijnym przy dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej państwa określonej w art. 417 k.c. w związku z art. 4171 § 1 k.c., w: Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym. Materiały IV Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów. Toruń 24–25 czerwca 2011 r., red. M. Nesterowicz, Warszawa 2012.*
- Kruczalak K., *Problem uprawnień konkubiny do renty odszkodowawczej w świetle art. 446 § 2 zd. II k.c., „Państwo i Prawo” 1974, z. 10.*
- Krupa-Lipińska K., *Zadośćuczynienie za cierpienie wynikające z niemożności nawiązania z osobą bliską typowej więzi rodzinnej z powodu jej uszczerbku na zdrowiu będącego następstwem czynu niedozwolonego, „Gdańskie Studia Prawnicze”, t. XXXIX, 2018.*
- Krzywicki J., *Wina i ryzyko jako podstawy odpowiedzialności, Warszawa 1931.*
- Księżak P. w: *Kodeks cywilny. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Księżak, Warszawa 2014.
- Kucharski B., *Cywilnoprawne konsekwencje niedostosowania przez dystrybutora produktu ubezpieczeniowego do wymagań i potrzeb klienta, „Prawo Asekuracyjne” 2019, nr 3 (100).*
- Kucharski B., *O rezygnacji z analizy wymagań i potrzeb klienta w dystrybucji ubezpieczeń, „Prawo Asekuracyjne” 2020, nr 2 (103).*
- Kucharski B., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków władz spółki kapitałowej, w: Rynek ubezpieczeniowy – nadregulacja czy niedoregulowanie, red. M. Serwach, Łódź 2014.*
- Kuhn P., *Fatal accidents and secondary victims compensation in Germany, w: Personal injury compensation in Europe. Fatal accidents and secondary victims: a comparative study guide to compensation in fatal accident cases, redress protection of secondary victims, bystanders and third parties, limitation law in fatal accident cases, compensation under the European Court of Human Rights, applicable law and jurisdiction, harmonization, red. M. Bona, J.P. Mead, S.D. Lindenbergh, St. Albans 2005.*
- Kunderewicz C., *Instytucje Justyniana, Warszawa 1986.*
- Kunderewicz C., Rezler J., Gaius, *Instytucje, Warszawa 1982.*
- Kuros K., *Samorealizacja osoby ludzkiej jako element definicji dóbr osobistych Zbigniewa Radwańskiego. Uwagi na temat ochrony dóbr osobistych w świetle koncepcji psychologicznej Abrahama Masłowa „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2016, nr 3.*
- Kuśmierczyk M., *Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, „Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych” 2020, nr 7.*

- Kuźmicka-Sulikowska J., *Odpowiedzialność deliktowa w prawie wybranych państw obcych*, Wrocław 2011.
- Kwiecień I., *Ekonomiczna analiza dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie za szkody na osobie z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej*, Wrocław 2015.
- Lackoroński B., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z 12.12.2013 r., III CZP 74/13, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2015, nr 2, poz. 15.*
- Lackoroński B., *Odpowiedzialność cywilna za pośrednie naruszenia dóbr*, Warszawa 2013.
- Lackoroński B., *Zadośćuczynienie pieniężne za krzywdy wynikłe ze śmierci najbliższego członka rodziny na podstawie art. 446 § 4 k.c. (cz. 2), „Palestra” 2009, nr 9–10.*
- Lambert-Faivre Y., *Droit du dommage corporel. Systèmes d'indemnisation*, Paris 2005.
- Lackoroński B. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2021.
- Lackoroński B. w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna*, Tom IIIa, red. K. Osajda, Warszawa 2017.
- Lackoroński B., *Odpowiedzialność za szkody współników wynikłe z naruszenia dóbr spółki handlowej. Glosa do wyroku SN z 22 czerwca 2012 r., V CSK 338/11, „Glosa” 2014, nr 1.*
- Lackoroński B., *Odpowiedzialność za tzw. szkody pośrednie w polskim prawie cywilnym, w: Odpowiedzialność odszkodowawcza*, red. J. Jastrzębski, Warszawa 2007.
- Lackoroński B., *Orzecznictwo dotyczące odpowiedzialności za tzw. szkody pośrednie, „Przegląd Sądowy” 2007.*
- Lackoroński B., *Aspekty intertemporalne wprowadzenia art. 446 k.c., „Przegląd Sądowy” 2022, nr 9.*
- Lang W., *Struktura odpowiedzialności prawnej. Studium analityczne z dziedziny teorii prawa*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu Nauki Humanistyczno-Społeczne”, nr 31, Prawo VIII, 1968.
- Langrod J.S., *Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej*, t. I, Kraków 1948.
- Larenz K., *Allgemeiner Teil des deutschen Bürgerlichen Rechts*, Monachium 1980.
- Larenz K., Canaris C.W., *Lehrbuch des Schuldrechts, Band II, Halbband 2, Besonderer Teil*, München 1994.
- Larenz K., *Die Notwendigkeit eines gegliederten Schadensbegriffs*, Versicherungsrecht 1963.
- Larenz K., *Lehrbuch des Schuldrechts*, t. II, wyd. 13, München 1982.
- Longchamps de Berier R., *Uzasadnienie projektu kodeksu zobowiązań z uwzględnieniem ostatecznego tekstu kodeksu: art. 1–167*, Warszawa 1934.
- Leczykiewicz D., *Czyny niedozwolone w prawie angielskim*, „Państwo i Prawo” 2004, z. 8.

- Leipert T., *Istota koncernu a art. 4 § 1 pkt f k.s.h.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2006, nr 2.
- LeRoy M., *L'évaluation du prejudice corporel*, Paris 2004.
- Lesiński B., Rozwadowski W., *Historia prawa*, Warszawa–Poznań 1980.
- Levy E., *Privatstrafe und Schadenersatz im klassischen römischen Recht*, Berlin 1915.
- Lewandowska-Malec I., *Dobra osobiste*, Warszawa 2014.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Problem definicji winy jako podstawy odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Łódź 1959.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Czy reforma odpowiedzialności cywilnej jest konieczna?*, w: *Problemy odpowiedzialności cywilnej we Francji i w Polsce*, red. Z. Hajn, D. Skupień, Łódź 2016.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Odpowiedzialność cywilna prowadzącego na własny rachunek przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody (art. 435 k.c.)*, Warszawa 1967.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Uwagi o zawodowym obowiązku udzielania informacji*, „Studia Iuridica” 1994, XXI.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Wina jako podstawa odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych*, t. II, „Studia Prawno Ekonomiczne”, Łódź 1969.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Wina jako podstawa odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych*, t. II, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1969.
- Lewaszekiewicz-Petrykowska B., *Współczesne prawo cywilne a Code civil Napoleona jako dziedzictwo wielowiekowej kultury prawnej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2005, nr 2.
- Li X., *A comparative study of shareholders' derivative actions*, Deventer 2007.
- Lijowska M., *Koncepcja ogólnego prawa osobistości w niemieckim i polskim prawie cywilnym*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2001, nr 4.
- Lindenbergh S., *The protection of secondary victims: a comparative overview*, w: *Personal Injury Compensation in Europe: Fatal Accidents and Secondary Victims*, 2005.
- Lis-Zarrias K., Machnikowski P., *Ustawa o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji. Komentarz*, red. K. Lis-Zarrias, P. Machnikowski, Warszawa 2018.
- Litwińska-Werner M. w: *System Prawa Prywatnego. Tom 16. Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016.
- Lonchamps de Berier R., *Polskie prawo cywilne*, Warszawa 1999.

- Longchamps de Bérier F., *Z rodowodu prawa podmiotowego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego” 1961, Prawo VIII, Seria A, nr 34.
- Longchamps de Berier R., *Uzasadnienie projektu kodeksu zobowiązań z uwzględnieniem ostatecznego tekstu kodeksu: art. 1–167*, Warszawa 1934.
- Longchamps de Berier R., *Zobowiązania*, Poznań 1999.
- Löwisch M., *Der Deliktsschutz relativer Rechte*, Berlin 1970.
- Ludwichowska K., *Odpowiedzialność cywilna i ubezpieczeniowa za wypadki samochodowe*, Toruń 2008.
- Ludwichowska K., *Prawo właściwe dla roszczenia poszkodowanego w wypadku samochodowym do ubezpieczyciela OC sprawcy szkody*, <https://bazekon.uek.krakow.pl/zeszyty/165162959> [dostęp: 16.11.2025 r.].
- Łabieniec P., *Josepha Raza i Johna Finnisa poglądy na temat istoty praw podmiotowych*, w: *Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, konstytucja, integracja europejska*, red. L. Leszczyński, Lublin 1999.
- Łabieniec P., *Teoria prawa naturalnego Johna Finnisa wobec sporu między pozytywizmem prawniczym a doktrynami prawa naturalnego*, „Ius et lex” 2002, nr 1.
- Łętowska E., *Charakter odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu funkcji publicznych i jej stosunek do odszkodowawczej odpowiedzialności kodeksowej*, w: *Studia z prawa zobowiązań*, red. Z. Radwański, Warszawa–Poznań 1979.
- Łętowska E., *W kwestii zmian przepisów k.c. o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną działaniem władzy publicznej*, „Państwo i Prawo”, 1999, nr 7.
- Łętowska E., *O potrzebie zmiany poglądów na znaczenie art. 3 k.c.*, w: *Studia z prawa gospodarczego i handlowego. Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Stanisława Włoddyki*, red. W. Pyzioł, Z. Radwański, J. Rajski, M. Stec, A. Szumański, J. Szwaja, I. Weiss, Kraków 1996.
- Łolik M., *Nowelizacja kodeksu cywilnego o zakresie możliwości przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 9.
- Łolik M., *Więź rodzinna jako dobro osobiste. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 10.02.2017 r., V CSK 291/16*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 5.
- M. Kaliński, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2014.
- M. Mackiewicz, *Przedawnienie roszczeń odszkodowawczych z tytułu szkody wyrządzonej naruszeniem krajowego i unijnego prawa konkurencji*, internetowy „Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2021, nr 4(10).
- Machnikowski P. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021.

- Maciążek A., *Zależność między ubezpieczeniem obowiązkowym posiadaczy pojazdów mechanicznych a dobrowolnymi ubezpieczeniami OC*, w: *Ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych – nowe spojrzenie na znaną instytucję*, red. M. Orlicki, J. Pokrzywniak, A. Raczyński, Poznań 2021.
- Maciejewski M., *U źródeł liberalnej koncepcji praw człowieka i obywatela*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” No 2664 – Przegląd Prawa i Administracji LXIII, Wrocław 2004.
- Magnus U., *European Group on Tort Law, Principles of European Tort Law. Text and Commentary, Chapter 10: Damages*, Art. 10:202, 2005.
- Magnus U., *The Reform of German Tort Law*, Barcelona 2003, nr 6.
- Malec A., *O pojęciu odpowiedzialności prawnej*, „Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria” 2012, nr 2(82).
- Mała Encyklopedia PWN*, Warszawa 1996, s. 739.
- Małysz F., *Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny*, „Monitor Prawniczy” 1997, nr 1.
- Markesinis B.S., Coester M., Alpa G., Ullstein A., *Compensation for personal injury in English, German and Italian law. A comparative outline*, Cambridge–New York 2005.
- Maśniak D., *Transgraniczny system ochrony ofiar wypadków drogowych*, Warszawa 2010.
- Matys J., *Kontrowersje wokół podstaw i przesłanek zadośćuczynienia na rzecz najbliższych osób zmarłego*, „Administracja Publiczna. Studia krajowe i międzynarodowe. Zeszyty Naukowe WSAP w Białymstoku” 2006, nr 1.
- Matys J., *Model zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu szkody niemajątkowej w kodeksie cywilnym*, Warszawa 2010.
- Mazeaud D., *Projekty reformy francuskiego prawa odpowiedzialności cywilnej*, w: *Problemy odpowiedzialności cywilnej we Francji i w Polsce*, red. Z. Hajn, D. Skupień, Łódź 2016.
- Mazeaud L., Mazeaud J., Chabas F., *Leçon de droit civil. Introduction a l'étude du droit*, Montchrestien 1996.
- Mazowiecka L., *Państwowa kompensata dla ofiar przestępstw*, Warszawa 2012.
- Mączyński A., *Zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę spowodowaną naruszeniem dobra osobistego. Geneza, charakterystyka i ocena obowiązującej regulacji*, w: *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, Kraków 2004.
- McGregor H., *McGregor on damages*, London 2009.
- Medicus D., *Allgemeiner Teil des BGB*, Heidelberg 1990.
- Medicus D., *Schuldrecht II, Besonderer Teil*, München 2000.
- Medicus D., *Unmittelbarer und mittelbarer Schaden*, Heidelberg-Karlsruhe 1977.

- Merkt H. w: *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG)*, red. H. Fleischer, W. Goette, Monachium 2015, komentarz do § 13 GmbHG.
- Michalak S., *Wpływ nowelizacji Kodeksu spółek handlowych w zakresie prawa holdinowego na funkcjonowanie grup spółek oraz interesy wspólników mniejszościowych i wierzycieli spółek zależnych*, „Monitor Prawniczy” 2022, nr 14.
- Michalski M. w: *Kodeks spółek handlowych. Tom II. Komentarz do art. 151–300*, red. A. Kidyba, Warszawa 2018.
- Michalski M. w: *Spółka akcyjna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014.
- Michalski M., *Kontrola kapitałowa nad spółką akcyjną*, Kraków 2002.
- Michalski M., *Zarządzanie przez wartość. Firma z perspektywy interesów właścicielskich*, Warszawa 2001.
- Michałowska K., *Ochrona pośrednio pokrzywdzonych a odpowiedzialność ubezpieczyciela sprawcy krzywdy w świetle art. 446 § 4 k.c.*, w: *Kierunki rozwoju ubezpieczeń gospodarczych w Polsce. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, M. Szaraniec, Warszawa 2013.
- Micklitz H.W., *Consumers and Competition-Acces and Compensation under EC Law*, „European Business Law Review” 2006, nr 1.
- Młynarska-Sobaczewska A. w: *Horyzontalne oddziaływanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, red. A. Młynarska-Sobaczewska, P. Radzewicz, Warszawa 2015.
- Modrzejewski J., Wiśniewski C. w: *Prawo handlowe*, red. J. Okolski, Warszawa 2008.
- Monkiewicz M., *Kompensacja szkód osobowych z ubezpieczenia komunikacyjnego OC w Polsce i w wybranych krajach – analiza ekonomiczna*, w: *Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku*, red. I. Kwiecień, Warszawa 2011.
- Monkiewicz M., *Kompensacja szkód osobowych z ubezpieczenia komunikacyjnego OC w Polsce i w wybranych krajach – analiza ekonomiczna*, w: *Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku*, red. I. Kwiecień, Warszawa 2011.
- Moskała P., *Konstrukcja odpowiedzialności cywilnoprawnej we włoskim prawie grup spółek*, „Studia Prawa Prywatnego” 2016, nr 1.
- Mróz T., Matys J., *O instytucji zadośćuczynienia pieniężnego za szkodę niemajątkową (uwagi historycznoprawne)*, w: *O prawie i jego dziejach księgi dwie: studia ofiarowane Profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin*, red. M. Mikołajczyk, Białystok, Katowice 2010.

- Mularski K. w: *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019.
- Napierała J., *Nakaz dochowania lojalności przez podmioty stosunku korporacyjnego spółki jako klauzula generalna?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 9.
- Naworski J.P.w: *Kodeks spółek handlowych. T. III. Komentarz*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, Warszawa 2011.
- Nawracała J. w: *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Komentarz. Tom I. Komentarz do przepisów prawnych o funkcjonowaniu rynku ubezpieczeń*, red. Z. Brodecki, M. Glicz, M. Serwach, Warszawa 2010.
- Nesterowicz M., *Ewolucja odpowiedzialności deliktowej w prawie francuskim*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 12.
- Nesterowicz M., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 stycznia 2016 r.*, VI ACA 1405/14, *Orzecznictwo Sądów Polskich* 2017, nr 4, poz. 42.
- Nesterowicz M., *Glosa do wyroku SN z 17.12.2004 r.*, II CK 300/04, „*Orzecznictwo Sądów Polskich*” 2006, nr 2, poz. 20.
- Nesterowicz M., *Glosa krytyczna do wyroku SN z 3.06.2011 r.*, III CSK 279/10, „*Orzecznictwo Sądów Polskich*” 2012, nr 4, poz. 44.
- Nesterowicz M., *Tendencje rozwojowe odpowiedzialności deliktowej w końcu XX i początkach XXI wieku a ochrona poszkodowanego w prawie polskim*, w: *Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym*, red. M. Nesterowicz, Warszawa 2012.
- Nipperdey H.C. w: *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, Erster Halbband*, Tybinga 1959.
- Nowacki A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Tom II. Komentarz. Art. 227–300 KSH*, red. A. Nowacki, Warszawa 2021.
- Nowacki J., *O normatywnych (abstrakcyjno-generalnych) i sytuacjonistycznych rozumieniach zasad współżycia społecznego*, w: *Z problematyki prawa pracy i polityki społecznej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego”, t. 3, nr 355, Katowice 1980.
- Nowakowski T., *Prawo najbliższych członków rodziny poszkodowanego do zadośćuczynienia pieniężnego za zerwanie więzi rodzinnej – wątpliwości dotyczące nowelizacji art. 4462 Kodeksu cywilnego*, „Przegląd Sądowy” 2023, nr 1.
- Nozick R., *Państwo, anarchia, utopia*, Warszawa 1999.
- Ohanowicz A., *Odpowiedzialność za szkodę z tytułu ryzyka a wina własna poszkodowanego*, w: *Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Kazimierza Przybyłowskiego*, red. W. Osuchowski, M. Sośniak, B. Walaszek, Kraków-Warszawa 1964.
- Okolski J., Modrzejewski J., Gasiński Ł., *Natura stosunku korporacyjnego spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2000, nr 8.

- Okolski J., Modrzejewski J., *Jednoosobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, „Palestra” 1990, nr 1.
- Olechowski M., *O relacji między szkodą poniesioną przez spółkę akcyjną a szkodą poniesioną przez akcjonariusza – polemika*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007, nr 9.
- Olejniczak A. w: *Kodeks cywilny. Komentarz LEX, Tom III. Zobowiązania. Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014.
- Olimphant K., *Primary and consequential damage*, w: *Digest of European Tort law, Essential Cases on Damage*, red. B. Winiger, H. Koziol, B.A. Koch, R. Zimmermann, De Gruyter, Berlin 2011, t. 2.
- Olimphant K., *The Nature of Tortious Liability*, w: *The Law of Torts*, red. A. Grubb, London 2002.
- Opalski A., *Europejskie prawo spółek*, Warszawa 2010.
- Opalski A., *Granice podmiotowości prawnej spółek kapitałowych. Glosa do wyroku SA w Warszawie z 7.02.2007 r., I ACa 1033/06*, „Glosa” 2008, nr 4.
- Opalski A., Oplustil K., *Niedochowanie należytej staranności jako przesłanka odpowiedzialności cywilnoprawnej zarządców spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2013, nr 3.
- Opalski A., *Prawo zgrupowań spółek*, Warszawa 2012.
- Opalski A., *Problematyka pominięcia prawnej odrębności spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2012, nr 8.
- Opalek K., *Prawo podmiotowe. Studium z teorii prawa*, Warszawa 1957.
- Orlicki M., *Obowiązkowe ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych – obszary ochrony uzasadnione aksjologicznie i uzasadnienia pozbawione*, w: *Ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych – nowe spojrzenie na znaną instytucję*, red. M. Orlicki, J. Pokrzywniak, A. Raczyński, Poznań 2021.
- Orlicki M., Pokrzywniak J., Raczyński A., *Obowiązkowe ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych*, Bydgoszcz–Poznań 2007.
- Orlicki M., *Ubezpieczenie obowiązkowe*, Warszawa 2011.
- Orlicki M., *Umowa ubezpieczenia*, Warszawa 2002.
- Osajda K., *Glosa do wyroku SN z 17.12.2004 r., II CK 300/04*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 7–8.
- Osajda K., *Odpowiedzialność cywilna członków zarządu za zobowiązania spółki z o.o.*, Warszawa 2008.
- Osajda K., *Zadośćuczynienie za doznanie przez bliskiego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 1.

- Owczarek M., *Problem bezprawności względnej w systemie odpowiedzialności deliktowej*, „Palestra” 2004, nr 5–6.
- Pabis R., *Spółka z o.o.*, Warszawa 2006.
- Pachnik K., *Glosa do uchwały SN z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX/el.*, 2011.
- Pacula K., *Roszczenie bezpośrednio poszkodowanego przeciwko ubezpieczycielowi (actio directa) w prawie prywatnym międzynarodowym*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Administracji AJD w Częstochowie” 2015, nr 1(11).
- Pajor T., *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*, Warszawa 1982.
- Pajor T., *Przemiany w funkcjach odpowiedzialności cywilnej*, w: *Rozprawy z polskiego i europejskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Józefowi Skąpskiemu*, red. A. Mączyński, M. Pazdan, A. Szpunar, Kraków 1994.
- Palczna A., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2017 roku sygn. V CSK 163/16, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2020, nr 1.*
- Pałka K., *Kreowanie dóbr osobistych*, w: *Experientia docet. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Elżbiecie Traple*, red. P. Kostański, P. Podrecki, T. Targosz, Warszawa 2017.
- Panowicz-Lipska M., *Majątkowa ochrona dóbr osobistych*, Warszawa 1975.
- Panowicz-Lipska J. w: *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1–44911*, red. M. Gutowski.
- Parchomiuk J., *Odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej na zasadzie słuszności w prawie polskim*, „Roczniki Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2010, nr 1.
- Parchomiuk J., *Odpowiedzialność odszkodowawcza za legalne działania administracji publicznej*, Warszawa 2007.
- Patora K., *Pojęcie „bezprawności” w różnych gałęziach prawa*, „Prokuratura i Prawo” 2018, nr 10.
- Pawlak P., Sidor M., *Odpowiedzialność majątkowa funkcjonariusza publicznego a ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej urzędnika*, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/18175/1/Pages%20from%20poprawione_2017.01.02%20-%20Gierach%20-%20odpowiedzialno%50%9bc%20maj%50%85tkowa.pdf [dostęp: 16.11.2025 r.].
- Pazdan M. w: *Kodeks cywilny. Komentarz, t. I*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2013.
- Pazdan M. w: *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, Legalis 2018.
- Pelczyński M., *Kompensacja szkody udziałowej – szkody współnika uzależnionej od szkody spółki (cz. I)*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 18.

- Pelczyński M., *Zakres kompensacji – krytyka koncepcji szkód pośrednich (cz. II)*, „Monitor Prawniczy” 2017, nr 18.
- Piasecka D., *Problem zadośćuczynienia za krzywdę osobom niezdolnym do jej odczuwania*, „Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego” Rok XV, 2016, nr 1.
- Piątowski J.S., *Ewolucja ochrony dóbr osobistych*, w: *Tendencje rozwoju prawa cywilnego. Zbiór studiów*, red. E. Łętowska, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1983.
- Pietrzykowski J., *Nowelizacja kodeksu cywilnego z 23 sierpnia 1996 r.*, „Przegląd Sądowy” 1997, nr 3.
- Pietrzykowski K., *Bezprawność jako przesłanka odpowiedzialności deliktowej a zasady współżycia społecznego i dobre obyczaje*, w: *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, red. M. Pyziak-Szafnicka, 2004.
- Pilich M., *Prawo właściwe dla zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej w unijnym prawie kolizyjnym – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 10.12.2015 r., C-350/14, Florin Lazar przeciwko Allianz SpA*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2021, nr 4.
- Pilich M., *Zasady współżycia społecznego, dobre obyczaje czy dobra wiara? Dylematy nowelizacji klauzul generalnych prawa cywilnego w perspektywie europejskiej*, w: *Europeizacja prawa prywatnego*, red. M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa 2008.
- Planck M., *Aktionärsklagen im französischen und deutschen Recht unter Einbeziehung der neueren Rechtsentwicklung in Belgien, Überlegungen insbesondere zur action pro socio im Aktienrecht*, Frankfurt 1995.
- Pokrzywniak J. w: *Obowiązkowe ubezpieczenie posiadaczy pojazdów mechanicznych*, red. M. Orlicki, J. Pokrzywniak, A. Raczyński, Bydgoszcz–Poznań 2007.
- Pokrzywniak J., *Analiza wymagań i potrzeb klienta przy zawieraniu umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych*, w: *Ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych – nowe spojrzenie na znaną instytucję*, red. M. Orlicki, J. Pokrzywniak, A. Raczyński, Poznań 2021.
- Pokrzywniak J., *Forma przedkontraktowych obowiązków stron umowy ubezpieczenia przewidziana w prawie polskim a wymogi nowoczesnego obrotu*, „Prawo Asekuracyjne”, 2019, nr 2.
- Pokrzywniak J., *Problem spójności ustawy o dystrybucji ubezpieczeń z dotychczasowym polskim ustawodawstwem ubezpieczeniowym*, w: *O dobre prawo dla ubezpieczeń. Księga jubileuszowa Profesora Eugeniusza Kowalewskiego*, red. E. Bagińska, W.W. Mogilski, M. Wałachowska, M.P. Ziemiak, 2019.

- Popardowski P., *Zbycie i dziedziczenie udziałów (akcji) w spółkach kapitałowych z perspektywy orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Glosa” 2013, nr 3.
- Popiołek W., *Akcja – prawo podmiotowe*, Warszawa 2010.
- Popiołek W., *O dziedziczeniu udziału w spółce jawnej*, w: *Współczesne problemy prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci profesora Edwarda Gniewka*, Warszawa 2010.
- Popiołek W., *Odpowiedzialność spółki dominującej za szkodę „pośrednią” wyrządzoną przez spółkę zależną*, w: *Rozprawy z prawa prywatnego i notarialnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Maksymilianowi Pazdanowi*, red. A. Dańko-Roesler, A. Oleszko, R. Pastuszko, Warszawa 2014.
- Popiołek W., *Powstanie akcji jako prawa podmiotowego – przyczynek do dyskusji o odpowiedzialności w stosunkach spółki akcyjnej w organizacji*, w: *Odpowiedzialność cywilna. Księga Pamiątkowa Ku czci profesora Adama Szpunara*, Kraków 2004.
- Popiołek W., *Prawa podmiotowe uczestników spółek handlowych*, dodatek do *Monitora Prawniczego* 2015, nr 7.
- Popiołek W., *Więź między osobami fizycznymi jako przedmiot ochrony cywilnoprawnej*, w: *Experientia docet. Księga jubileuszowa ofiarowana profesor Elżbiecie Traple*, red. P. Kostański, P. Podrecki, T. Targosz, Warszawa 2017.
- Powierża A., *Jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną*, „*Studia i Materiały*” 2005, nr 1.
- Promińska U., *Jednoosobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w prawie niemieckim i francuskim*, w: *Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa I. Weissa, praca zbiorowa*, Kraków 2003.
- Pubrat F., *Zadośćuczynienie za krzywdę wywołaną ciężkim uszczerbkiem osoby bliskiej. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 60/17*, „*Transformacje Prawa Prywatnego*” 2019, nr 3.
- Pyziak-Szafnicka M., *Prawa i wolności konstytucyjne w prawa podmiotowe prawa cywilnego. Przydatność konstrukcji prawa podmiotowego*, w: *Aksjologia prawa cywilnego i cywilnoprawna ochrona dóbr*, red. J. Pisuliński, J. Zawadzka, Warszawa 2020.
- Pyziak-Szafnicka M., *Prawo podmiotowe*, „*Studia Prawa Prywatnego*” 2006, nr 1.
- Pyzio K., *Odpowiedzialność spółki dominującej względem wierzycieli kapitałowych spółek zależnych*, Warszawa 2015.
- Pyzioł W. w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. W. Pyzioł, Warszawa 2008.
- Pyzioł W. w: *Prawo spółek*, red. W. Pyzioł, A. Szumański, I. Weiss, Warszawa 2014.
- Raczyński A., *Sytuacja prawna poszkodowanego w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej*, Warszawa 2010.

- Radajewski W., *Odpowiedzialność za szkody z wypadków samochodowych – ustawa niemiecka z 3 maja 1909 i austriacka z 9 sierpnia 1908*, Poznań 1929.
- Radwański Z., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 26 lipca 1972 r.*, III CZP 50/72, OSPIKA 1973, nr 7–8, poz. 150.
- Radwański Z., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 4 września 1967 r.*, I PR 23/67, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1969, nr 1, poz. 5.
- Radwański Z., *Koncepcja praw podmiotowych osobistych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1988, nr 2.
- Radwański Z., *Odpowiedzialność odszkodowawcza za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej w świetle projektowanej nowelizacji Kodeksu cywilnego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, LXVI, 2004, z. 2
- Radwański Z., Olejniczak A., *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2011.
- Radwański Z., Olejniczak A., *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2012.
- Radwański Z., *Zadośćuczynienie pieniężne za szkodę niemajątkową. Rozwój i funkcja społeczna*, Poznań 1956.
- Raiser T. w: *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG). Großkommentar. Band I. Einleitung: §§ 1 bis 28*, red. P. Ulmer, M. Habersack, M. Winter, 1. Aufl., Mohr Siebeck Tübingen 2005, § 13.
- Raiser T., *Die Haftungsbeschränkung ist kein Wesensmerkmal der juristischen Person*, w: *Festschrift für Marcus Lutter zum 70. Geburtstag. Deutsches und europäisches Gesellschafts-, Konzern- und Kapitalmarktrecht*, red. U.H. Schneider, Köln 2000.
- Rappaport A., *Wartość dla akcjonariuszy*, Warszawa 1999.
- Rąpała A., *Bezprawność jako przesłanka odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej*, „Roczniki Nauk Prawnych”, t. XX, nr 2, 2010.
- Reich N., *The „Courage” Doctrine: Encouraging Or Discouraging Compensation for Antitrust Injuries?*, „Common Market Law Review” 2005, nr 42.
- Rémy Ph., Borghetti J.S., *Présentation du projet de réforme de la responsabilité délictuelle*, w: *Pour une réforme du droit de la responsabilité civile*, Dalloz, Paris 2011.
- Reps S., *Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń za szkody wyrządzone przez posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym osobom bliskim*, „Prawo Asekuracyjne” 2004, nr 3.
- Rezler J., *Naprawienie szkody wynikłej ze spowodowania uszczerbku na ciele lub zdrowiu*, Warszawa 1968.
- Rieger H., *Grenzen des Schutzes des rumlich gegenständlichen Bereichs der Ehe*, NJW 1989.

- Rodzinkiewicz M. w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. M. Rodzinkiewicz, Warszawa 2018.
- Rol M., *Więź rodzinna jako dobro osobiste i jego ochrona*, „Palestra” 2025, nr 3.
- Ronka-Chmielowiec W., *Rodzaje i czynniki ryzyka w zakładzie ubezpieczeń*, w: *Zarządzanie ryzykiem*, red. K. Jajuga, Warszawa 2008.
- Roubier P., *Droit subjectifs et situations juridiques*, Paryż 1963.
- Rozwadowski W., *Gai Institutiones. Instytucje Gaiusa*, Poznań 2003.
- Rozwadowski W., *Prawo rzymskie. Zarys wykładu wraz z wyborem źródeł*, wyd. 2, Poznań 1992.
- Ruśkowski E., Stankiewicz J., *Finanse i prawo finansowe*, Białystok 1992.
- Rymar S.K., *Cywilna odpowiedzialność zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 1938.
- Safjan M. w: *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44910*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020.
- Safjan M., *Instytucja rodzin zastępczych. Problemy prawno-organizacyjne*, Warszawa 1982.
- Safjan M., *Ewolucja odpowiedzialności władzy publicznej – od winy funkcjonariusza do bezprawności normatywnej*, „Zeszyty Prawnicze UKSW”, 3.2, Warszawa 2003.
- Safjan M., *Jeszcze o odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 77 ust. 1 Konstytucji*, „Państwo i Prawo” 1999, nr 9.
- Safjan M., Matuszyk K.J., *Odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej*, Warszawa 2009.
- Safjan M., *Naprawienie krzywdy niemajątkowej w ramach odpowiedzialności ex contractu*, w: *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, red. M. Pyziak-Szafnicka, Kraków 2004.
- Safjan M., *Odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej (po 1 września 2004 r.)*, Warszawa 2004.
- Safjan M., *Problematyka tzw. bezprawności względnej oraz związku przyczynowego na tle odpowiedzialności za niezgodne z prawem akty normatywne*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. Ogiełło, W. Popiołek, M. Szpunar, Kraków 2005.
- Safjan M., *Standardy prawne Rady Europy. Teksty i komentarze, t. II, Prawo cywilne*, Warszawa 1995.
- Safjan M., *Ewolucja odpowiedzialności władzy publicznej – od winy funkcjonowania do bezprawności normatywnej*, „Zeszyty Prawnicze UKSW” 2003, nr 3.2.

- Safjan, M. *Odpowiedzialność Państwa na podstawie art. 77 Konstytucji RP*, „Państwo i Prawo”, 1999, nr 4.
- Samson M., *Niektóre uwagi na temat ewolucji odpowiedzialności odszkodowawczej za delikt i wypadki komunikacyjne*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2013, nr 1.
- Schmidt K., *Gesellschaftrecht*, 2002.
- Schmidt R., *Schuldrecht, Besonderer Teil II*, Bremen 2006.
- Schubel J., *Nowa regulacja prawa koncernowego na Węgrzech a reforma prawa grup spółek w Polsce*, „Czasopismo Kwartalne Całego Prawa Handlowego, Upadłościowego oraz Rynku Kapitałowego” (HUK) 2010, nr 1(9).
- Sczaniecki M., *Powszechna historia państwa i prawa*, Warszawa 1997.
- Seatzu F., *Insurance in Private International Law. A European Perspective*, Oxford-Portland 2003.
- Serwach M., Orlicki M., *Zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie więzi rodzinnej najbliższych członków rodziny poszkodowanego w świetle nowego art. 4462 k.c.*, „Prawo Asekuracyjne” 2021, nr 4.
- Serwach M., *Ustawowy obowiązek oceny potrzeb i wymagań klienta w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej*, „Prawo Asekuracyjne” 2019, nr 2.
- Sieczych-Drzewiecka A., *Szkoda ewentualna i utrata szansy. Granice obowiązku odszkodowawczego*. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2020.
- Siedlecki W., *Przedmiot postępowania cywilnego*, w: *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego. Zbiór studiów*, red. J. Jodłowski, Wrocław 1974.
- Siemiątkowski T., Potrzeszcz R. w: *Kodeks spółek handlowych. T. III. Komentarz*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, Warszawa 2011.
- Siemiątkowski T., Szczurowski T. w: *Prawo spółek osobowych. Tom 16. System prawa prywatnego*, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016.
- Sieradzka M., *Pozew grupowy jako instrument prywatnoprawnej ochrony interesów konsumentów z tytułu naruszenia reguł konkurencji*, Warszawa 201.
- Sieradzka M., *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Sieradzka M., *Zasady dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym*, „Monitor Prawniczy” 2017, nr 21.
- Sikorski P., *Powstanie akcji w procesie kreacji spółki*, „Monitor Prawniczy” 2-4, nr 3.
- Sikorski S., *Odpowiedzialność cywilna członków organów spółek kapitałowych – ubezpieczenie Directors and Officers (D&O)*, w: *Odpowiedzialność kadry zarządzającej spółek*

- kapitałowych, red. Ł. Krupa, M. Kuliński, K. Maćkowska, R. Maćkowski, B. Pęczkowski, S. Sikorski, M. Wawer, A. Zołotar, Warszawa 2014.
- Siudak Z., *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa*, Warszawa 2001.
- Siwik R. w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2020.
- Skawiński P. w: *Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Komentarz*, red. J. Miaskowski, K. Niezgoda, P. Skawiński, Legalis 2012.
- Skoczny T., *Ustawodawstwo antymonopolowe na świecie w latach 1890–1990*, Warszawa 1990.
- Skoczylas J.J., *Odpowiedzialność państwa za zaniechanie legislacyjne*, w: *Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym. Materiały IV Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów*, Toruń 24–25 czerwca 2011 r., red. M. Nesterowicz, Warszawa 2012.
- Skoczylas J.J., *Odpowiedzialność Skarbu Państwa i innych podmiotów przy wykonywaniu władzy publicznej w noweli do kodeksu cywilnego*, „Przegląd Sądowy” 2004, nr 9.
- Skoczylas J.J., *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez władzę publiczną*, Warszawa 2005.
- Skorek B., *Odpowiedzialność za szkodę pośrednią wyrządzoną wspólnikowi (akcjonariuszowi)*, „Przegląd Prawa Handlowego” maj 2017.
- Skwara B., *W obronie bezpośredniego horyzontalnego obowiązywania praw człowieka*, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 1 (138).
- Smoktunowicz E., *Odpowiedzialność za szkodę górniczą*, „Państwo i Prawo” 1962, nr 7.
- Smyczyński T. w: *Prawo rodzinne i opiekuńcze. Tom 12. System Prawa Prywatnego*, t. 12, red. T. Smyczyński, Warszawa 2011. MN
- Smyczyński T. w: *System Prawa Prywatnego*, t. 12, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. T. Smyczyński, Warszawa 2003.
- Smyczyński T., *Alimentacja członków rodziny w świetle systemu zabezpieczenia społecznego*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989.
- Smyczyński T., *Obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka a polityka socjalna państwa*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978.
- Sobczyk M., *Ewolucja charakteru prawnego roszczenia o zadośćuczynienie pieniężne z tytułu naruszenia dóbr osobistych*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 45.
- Sobol E., *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa 1996.
- Sobolewski P. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2021.
- Sobolewski P. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2017.
- Sobolewski P. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, t. 2, Warszawa 2013.

- Sobolewski P. w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna, Tom III a*, red. K. Osajda, Warszawa 2017.
- Sobolewski P., *Zadośćuczynienie za niewykonanie zobowiązania – glosa – II CK 300/04*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 24.
- Sokołowski T. w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, red. H. Dolecki, T. Sokołowski, Warszawa 2013.
- Sołtysiński S. w: *Kodeks spółek handlowych*, t. 3, *Komentarz do artykułów 301–458*, red. S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Warszawa 2008.
- Sołtysiński S. w: *Kodeks spółek handlowych. T.I. Przepisy ogólne. Spółki osobowe. Komentarz do artykułów 1–150*, red. S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Warszawa 2012.
- Sołtysiński S. w: *Kodeks spółek handlowych. T. III. Spółka akcyjna. Komentarz do artykułów 301–490*, red. S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Warszawa 2013.
- Sośniak M., *Bezprawność zachowania jako przesłanka odpowiedzialności cywilnej za czyny niedozwolone*, Kraków 1959.
- Sójka-Zielińska K., *Historia prawa*, Warszawa 2011.
- Stawarska-Rippel A., *Trzy transformacje w procedurze cywilnej w Polsce w XX wieku: wzorce rozwiązań*, „Zeszyty Prawnicze” 2011, nr 2.
- Stecki L., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13 października 1987 r., IV CR 266/87*, „Nowe Prawo” 1990, nr 4–6.
- Stecki L., *Problematyka odpowiedzialności za szkodę pośrednią*, w: *Problemy kodyfikacji prawa cywilnego (Studia i rozprawy). Księga pamiątkowa ku czci Profesora Zbigniewa Radwańskiego*, red. S. Sołtysiński, Poznań 1990.
- Stefanicki R., *Prywatnoprawne środki dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia reguł konkurencji*, Warszawa 2014.
- Stefanicki R., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków zarządu wobec spółki z o.o.*, w: *Dystrybucja usług ubezpieczeniowych. Wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, M. Szaraniec, Warszawa 2017.
- Stelmachowski A., *Wstęp do teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1969.
- Stelmachowski A., *Zarys teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1998.
- Straub M., Biller-Bomhardt N.-J., *Schickschadensersatz bei Verletzung oder Tötung eines Tieres*, „Neue Juristische Wochenschrift” 2021, nr 3.
- Strauss L., *Prawo naturalne w świetle historii*, Warszawa 1969.
- Strugała R. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021.

- Strugała R., *Odpowiedzialność deliktowa wobec osób pośrednio poszkodowanych: podmiotowe granice obowiązku odszkodowawczego w kontekście pojęcia szkody*, „Studia Prawa Prywatnego”, Zeszyt 2 (45), 2017.
- Strupczewski G., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków władz spółki kapitałowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie”, 2013.
- Strus Z., *Uwagi o ustalaniu wysokości zadośćuczynienia*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2012, nr 2.
- Strzebińczyk J., *Prawo rodzinne*, Kraków 2003.
- Strzępka J.A., Zielińska E. w: *Kodeks spółek handlowych, Komentarz, Orzecznictwo*, red. J.A. Strzępka, P. Pinior, W. Popiołek, H. Urbańczyk, E. Zielińska, Warszawa 2003.
- Styrna-Bartman K., Tuora-Schwierskott E., *Niemiecki kodeks cywilny. Przepisy § 1-432 niemieckiego kodeksu cywilnego z wyjaśnieniami w tłumaczeniu na język polski. Stan prawny 31 maja 2014*, Regensburg 2014.
- Szajkowski A. w: *Kodeks spółek handlowych. T.I. Przepisy ogólne. Spółki osobowe. Komentarz do artykułów 1-150*, red. S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwań, Warszawa 2012.
- Szzechowicz A., *Kilka uwag o odpowiedzialności władzy publicznej w Polsce*, „Studia Prawnoustrojowe” 43.
- Szczepaniak R. w: *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353-626*, red. M. Gutowski, Warszawa 2018.
- Szczepaniak R., *Nadużycie prawa do posługiwania się formą osoby prawnej*, Toruń 2009.
- Szczepaniak R., *Odpowiedzialność odszkodowawcza jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa 2001.
- Szczurowski T. w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2020.
- Szewczyk M., Jakubowski M., Iwański M. w: *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 1-51*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.
- Szlęzak A., *Zasada równej stopy życiowej w prawie rodzinnym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Rok XLVII, zeszyt 1, 1985.
- Szpunar A., *Roszczenia z powodu śmierci osoby bliskiej*, „Nowe Prawo” 1965, nr 3.
- Szpunar A., *Czyny niedozwolone w kodeksie cywilnym*, „Studia Cywilistyczne” Kraków 1970, t. XV.
- Szpunar A., *Glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1956 r.*, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1959, poz. 197.
- Szpunar A., *Glosa do wyroku SN z 30.01.1963 r.*, 3 CR 111/62, OSPiKA 1964, Nr 3.
- Szpunar A., *Glosa do wyroku SN z dnia 15 września 1999 r.*, III CKN 339/98, OSP 2000, z. 4.

- Szpunar A., *Kilka uwag o przyczynieniu się poszkodowanego do zwiększenia szkody*, „Rejent” 2002, nr 11.
- Szpunar A., *Nadużycie prawa podmiotowego*, Kraków 1947.
- Szpunar A., *O obowiązku alimentacyjnym między rozwiedzionymi małżonkami*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1989, nr 1.
- Szpunar A., *O odpowiedzialności odszkodowawczej państwa*, „Państwo i Prawo” 1999, z. 6.
- Szpunar A., *O solidarności niewłaściwej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Rok XLII, Zeszyt 4, 1980.
- Szpunar A., *Ochrona dóbr osobistych*, Warszawa 1979.
- Szpunar A., *Odszkodowanie za szkodę majątkową. Szkoda na mieniu i osobie*, Bydgoszcz 1999.
- Szpunar A., *Renta na rzecz pozostałego przy życiu małżonka*, „Państwo i Prawo” 1972, nr 1.
- Szpunar A., *Roszczenia z powodu śmierci osoby bliskiej*, „Nowe Prawo” 1965, nr 3.
- Szpunar A., *Uwagi o funkcjach odpowiedzialności odszkodowawczej*, „Państwo i Prawo” 2003, z. 1.
- Szpunar A., *Wynagrodzenie szkody wynikłej wskutek wypadku samochodowego*, „Państwo i Prawo” 1966, nr 10.
- Szpunar A., *Zadośćuczynienie z szkodę niemajątkową*, Bydgoszcz 1999.
- Szpunar A., *Zasada pełnego odszkodowania w prawie cywilnym*, „Państwo i Prawo” 1973, nr 5.
- Szpunar A., *O funkcjach odpowiedzialności cywilnej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej”, t. 1, 1973.
- Szpunar A., *Odszkodowanie za szkodę majątkową. Szkoda na mieniu i osobie*, Bydgoszcz 1998.
- Szpunar A., *Wynagrodzenie szkody wynikłej wskutek śmierci osoby bliskiej*, Bydgoszcz 2000.
- Sztejnert O., *„Odpowiedzialność przebijająca” i przesłanki jej stosowania w niemieckim prawie handlowym*, „Palestra” 1997, 41/910 (477–478).
- Szumański A. w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do zmian (tzw. prawo holdingowe)*, red. A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski, Warszawa 2022.
- Szumański A. w: *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych*, t. I, 2006.
- Szumański A. w: *System prawa prywatnego*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2015, t. 17A.

- Szumański A., *Grupy spółek*, w: *System Prawa Prywatnego*, t. 17A, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2015.
- Szumański A., *Zagadnienia konstrukcyjne odpowiedzialności członka zarządu spółki kapitałowej względem wspólnika*, w: *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, red. M. Pyziak-Szafnicka, Kraków 2004.
- Szumański S., *Ograniczona regulacja prawa holdingowego (prawa grup spółek) w kodeksie spółek handlowych*, „Państwo i Prawo” 2001, nr 3.
- Szyszk A., *Zachowania inwestora a teoria rynku kapitałowego*, „Ekonomista” 2004, nr 3.
- Ślęzak J., *System kar i represji karnej w starożytności*, „Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość”, t. XI.
- Ślufińska P., *Kilka uwag na temat ubezpieczenia D&O*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2015, nr 3.
- Śmieja A. w: *System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna*, t. 6, red. A. Olejniczak, Warszawa 2018.
- Śmieja A., *Instytucja zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w kodeksie zobowiązań i w kodeksie cywilnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” nr 3161, CCCVI-II, Wrocław 2009.
- Śmieja A., *Pojęcie winy bezimiennej na tle odpowiedzialności skarbu państwa za funkcjonariuszy państwowych*, „Nowe Prawo” 1975, nr 6.
- Śmieja A., *Związek przyczynowy i zasady współżycia społecznego w świetle art. 419 k.c.*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 1990, nr 1152.
- T. Wiśniewski, w: *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania tom 1*, red. J. Gudowski, Warszawa 2011.
- Targosz T., *Art. 7 KSH – czy rzeczywiście załączek regulacji prawa holdingowego?*, „Rejent” 2003, nr 1.
- Targosz T., *Nadużycie osobowości prawnej*, Kraków 2004.
- Taubenschlag R., *Rzymskie prawo prywatne*, Warszawa 1969.
- Tenenbaum-Kulig M., *Renta z art. 446 § 2 KC*, w: *Renta w prawie polskim*, red. M. Dre-la, Wrocław 2016.
- Tereszkiewicz P., *Obowiązki informacyjne w umowach o usługi finansowe*, Warszawa 2015.
- Teubner G., *Networks as Connected Contracts: Edited with an Introduction by Hugh Collins*, Oxford–Portland–Oregon 2011.
- Till E., *Polskie prawo zobowiązań, część ogólna. Projekt wstępny z motywami*, Lwów 1923.
- Tokarczyk R., *Klasyki praw natury*, Lublin 1988.

- Tokarz K., *Krąg podmiotów legitymowanych materialnie do indemnizacji krzywdy za naruszenie więzi rodzinnych*, „Monitor Prawniczy” 2022, nr 19.
- Trzaskowski R., *Glosa do wyroku SN z 17.12.2004 r., II CK 300/04, Zadośćuczynienie za krzywdę związaną z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 5.
- Tuleja P. w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.
- Tuora-Schwierskott E., *Niemiecki kodeks cywilny. Część 4. §§ 662–853. Tekst ustawy i jej tłumaczenie ze słownikiem wyrażeń ustawowych*, Frankfurt 2020.
- Tourneau P., le, *Droit de la responsabilité et des contrats*, Paris 2008.
- Tourneau P., le, *La verdeur de la faute dans la responsabilité civile (ou de la relativité de son déclin)*, RTD 1988, nr 3.
- Turczyn A., *Interpretacja „decydującego wpływu” jako przesłanki pozycji dominującej w art. 4 § 1 pkt 4 ppkt f.k.s.h.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007, nr 8.
- Van Dyke V., *Values and Interests*, „The American Political Science Review” 3, 1962.
- Viney G., Jourdain P., *Traité de droit civil. Les effets de la responsabilité*, Paris 2001.
- Von Bar Ch., Clive E., *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*, ed. Ch. von Bar, E. Clive, H. Schulte-Nölke, https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/european-private-law_en.pdf [dostęp: 30.11.2025 r.].
- Von Bar Ch., *Perspektywy europejskiego prawa prywatnego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2002, nr 2.
- Von Bar Ch., *The Common European Law of Torts*, vol. 2, Oxford 2005.
- Von Hippel E., *Schadensersatz bei Ehestörung*, NJW 1965.
- Von Ihering R., *Geist des römischen Rechts auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung*, cz. 3, Lipsk 1906.
- Von Savigny F.C., *System des heutigen Römischen Rechts*, t. I, Berlin 1840.
- Wach M., *Status ułomnych osób prawnych w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2008.
- Wagner G. w: *MünchKommBürgerlG zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, t. 7, wyd. 8., red. M. Habersack, C.H. Beck 2020.
- Wałachowska M. w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353–534)*, red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2018.
- Wałachowska M., *Prawo właściwe dla roszczeń osób pośrednio poszkodowanych*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 1 (53).
- Wałachowska M., *Roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za zerwanie więzi rodzinnych w razie doznania przez osobę bliską poważnego uszczerbku na zdrowiu*, „Przegląd Sądowy” 2017, nr 9.

- Wałachowska M., *Wyłączenie odpowiedzialności UFG za szkody wyrządzone posiadaczowi pojazdu mechanicznego przez kierującego nieubezpieczonym pojazdem a roszczenia osób pośrednio poszkodowanych*, „Prawo Asekuracyjne” 2016, nr 4 (89).
- Wałachowska M., *Wynagrodzenie szkód deliktowych doznanych przez pośrednio poszkodowanych na skutek śmierci albo uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia osoby bliskiej*, Warszawa 2014.
- Wałachowska M., *Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na rzecz najbliższych członków rodziny poszkodowanego na skutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia – konieczność regulacji prawnych*, w: *Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym. Materiały IV Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów*. Toruń 24–25 czerwca 2011 r., red. M. Nesterowicz, Warszawa 2012.
- Wanat-Poleć E., *Nowe zadania UFG w świetle wdrożenia do polskiego prawa Piątej Dyrektywy komunikacyjnej*, „Prawo Asekuracyjne” 2007, nr 3.
- Warchoń J., *Umowy koncernowe w prawie niemieckim i polskim*, Kraków 2001.
- Warcinśki M., *Przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej przez nieznanego sprawcę wypadku komunikacyjnego wobec Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego*, „Przegląd Sądowy” 2015, nr 10.
- Warkalło W., *Odpowiedzialność odszkodowawcza. Funkcje, rodzaje, granice*, Warszawa 1972.
- Warkalło W., *Ubezpieczenia majątkowe. Ochrona ubezpieczeniowa mienia społecznego*, Warszawa 1971.
- Warkalło W., *Ubezpieczenie a odpowiedzialność odszkodowawcza*, „Studia Cywilistyczne”, t. XVI, 1970.
- Warkalło W., Zwolińska H., *Odszkodowanie i inne świadczenia wypadkowe*, Warszawa 1951.
- Warzecha K., *Glosa do wyroku SN z 17.12.2004 r., II CK 300/04*, „Palestra” 2007, nr 1–2.
- Wawilowa M., *Zadośćuczynienie za krzywdę moralną w prawie polskim*, „Państwo i Prawo” 1954, z. 6.
- Wąsiewicz A., *Odpowiedzialność cywila za wypadki samochodowe na tle obowiązkowego ubezpieczenia*, Warszawa 1969.
- Wąsiewicz A., *Ubezpieczenia komunikacyjne*, red. M. Orlicki, M. Wąsiewicz, Bydgoszcz–Poznań 2001.
- Wąż P., *Koncern umowny w prawie polskim*, „Prawo Spółek” 2007, nr 11.
- Weber K., *Sanktionen bei vorvertraglicher Informationspflichtverletzung. Eine Untersuchung am Beispiel des elektronischen Geschäftsverkehrs sowie sonstiger Fernabsatzverträge*, Tübingen 2019.

- Weiss I., *Prawa wspólników spółki z o.o. i akcjonariuszy spółki akcyjnej*, „Prawo spółek” 1997, nr 10.
- Wilejczyk M., *Teorie prawa deliktów*, Warszawa 2021.
- Windscheid B., *Die Actio des romanisches Civilrechts vom Standpunkt des heutigen Rechts*, Düsseldorf 1856.
- Windscheid B., *Lehrbuch des Pandektenrechts*, t. I, Frankfurt 1906.
- Winiarz J., *Obowiązek naprawienia szkody*, Warszawa 1970.
- Winiarz J., *Odpowiedzialność cywilna z tytułu nadzoru nad dzieckiem*, Warszawa 1973.
- Winiarz J., *Prawo rodzinne*, Warszawa 1974.
- Winiarz J., *Ustalenie wysokości odszkodowania*, Warszawa 1962.
- Wiórek M., *Kilka uwag o teorii nadużycia prawa jako koncepcji uzasadniającej tzw. odpowiedzialność przebijającą*, w: *Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego*, red. J. Kruczalak-Jankowska, Warszawa 2013.
- Wiórek M., *Ochrona wierzycieli spółki z o.o. poprzez osobistą odpowiedzialność jej wspólników. Koncepcja odpowiedzialności przebijającej i nadużycia formy prawnej spółki w prawie polskim i niemieckim*, Wrocław 2016.
- Wiśniewski L., *Prawo a wolność człowieka – pojęcie i konstrukcja prawna*, w: *Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona*, red. L. Wiśniewski, Warszawa 1997.
- Wiśniewski T. w: *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. I, red. G. Bieniek, Warszawa 2011.
- Włodyka S., *Zgrupowania przedsiębiorców i ich organizacje*, w: *System Prawa Handlowego*, t. 1, *Prawo handlowe – część ogólna*, red. S. Włodyka, Warszawa 2009.
- Wojciechowska J. w: *Kodeks karny. Komentarz. Część ogólna*, red. G. Rejman, 1999.
- Wojtyczek M., *Dopuszczalność zawierania tzw. umów holdindowych w świetle przepisów kodeksu spółek handlowych*, „Prawo Spółek” 2002, nr 5.
- Wojtyszyn R., *Szkola prawa natury – od Hugona Grocjusza do Johna Locke’a*, w: *Studia Erasmiana Wratislaviensia Wrocławskie Studia Erazmiańskie*, „Zeszyt Naukowy Studentów, doktorantów i pracowników naukowych Uniwersytetu Wrocławskiego”, red. M. Sadowski, Wrocław 2007.
- Wolak G., *Zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę doznaną wskutek śmierci najbliższego członka rodziny (art. 446 § 4 k.c.) a art. 445 § 3 k.c.*, „Prawo Asekuracyjne” 2014, nr 1.
- Wolak G., *Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez psa wykorzystywanego przez rolnika użytkowo w gospodarstwie rolnym w świetle przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych*, „Prawo Asekuracyjne” 2017, nr 3.
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K., *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2001.

- Wolter A., *Prawo cywilne*, Warszawa 1972.
- Wolter A., *Prawo cywilne. Część ogólna*, Warszawa 1955.
- Wołodkiewicz W. w: *Prawo rzymskie. Instytucje*, red. W. Wołodkiewicz, M. Zabłocka, Warszawa 2009.
- Wołodkiewicz W., *Prawo rzymskie. Słownik encyklopedyczny*, Warszawa 1986.
- Woś T., *Wywłaszczanie i zwrot wywłaszczonych nieruchomości*, Warszawa 2004.
- Wronkowska S., *Analiza pojęcia prawa podmiotowego*, Poznań 1973.
- Wrońska E.M., *Sprawozdania finansowe – niedoskonałe źródło informacji o podmiocie*, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*”, Sectio H, *Oeconomia* 39, Lublin 2004.
- Wrońska E.M., *Wartość dla akcjonariuszy a wartość rynkowa akcji*, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*”, Sectio H, *Oeconomia* 39, Lublin 2005, vol. XXXIX, 18.
- Wycech D., *Prawna relewancja szkody akcjonariusza stanowiącej refleks szkody spółki akcyjnej*, „*Prawo Spółek*” 2010, nr 5.
- Zagrobelny K., *O okolicznościach kształtujących odszkodowawczą odpowiedzialność dłużnika*, w: *Odpowiedzialność w prawie cywilnym*, red. P. Machnikowski, Wrocław 2006.
- Zakrzewska J., *Państwo prawa a nowa konstytucja*, w: *Prawo w zmieniającym się społeczeństwie*, red. G. Skąpska, A. Marszałek, Warszawa 1992.
- Zatorska J., *Komentarz do ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 08.220.1431)*, LEX/el., 2011.
- Zbiegień-Turzańska A. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2020.
- Zieliński M., Bogucki O., Choduń A., Czepita S., Kanarek B., Munczewski A., *Zintegrowanie polskich koncepcji wykładni prawa*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*”, Rok LXXI, Zeszyt 4, 2009.
- Zieliński M.J., *Kwalifikacja więzi rodzinnej jako dobra osobistego a relacja art. 446 § 4 k.c. do art. 448 k.c.*, „*Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Materiały Naukowe*”, t. 5.
- Ziółkowski M., *Odpowiedzialność prawna (perspektywa dogmatyczna)*, w: *Odpowiedzialność odszkodowawcza za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej. Studium z prawa konstytucyjnego*, Warszawa 2021.
- Zmysłowska M., *Odpowiedzialność przebijająca w prawie amerykańskim i włoskim*, Warszawa 2017.
- Żak E., *Niedziedziczność pasywna skarg*, w: *Współczesna romanistyka prawnicza w Polsce*, red. A. Dębiński, M. Wójcik, Lublin 2004.

- Żółtko M., *Odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkody komunikacyjne powstałe w związku z OC posiadaczy pojazdów mechanicznych (zagadnienia praktyczne)*, „Palestra” 2018, nr 7–8.
- Żurawik A., „Interes publiczny”, „interes społeczny”, i „interes społecznie uzasadniony”, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, z. 2, 2013.
- Żurawik A., *Klauzula interesu publicznego w prawie gospodarczym krajowym i unijnym*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2012, nr 12.

Judykatura:

- Uchwała SN z dnia 15 grudnia 1951 r., C 15/51, Legalis nr 683907.
- Uchwała SN z dnia 29 stycznia 1957 r., I CO 37/56, LEX nr 118891.
- Uchwała SN z dnia 22 listopada 1963 r., III PO 31/63, Legalis nr 109904.
- Uchwała SN z dnia 23 kwietnia 1965 r., III PO 3/65, LEX nr 15035.
- Uchwała SN z dnia 28 maja 1968 r., III CZP 50/68, Legalis nr 13552.
- Uchwała SN z dnia 12 lipca 1968 r., III PZP 26/68, Legalis nr 13600.
- Uchwała SN z dnia 26 października 1970 r., III PZP 22/70, Legalis nr 14903.
- Uchwała SN z dnia 15 lutego 1971 r., III CZP 33/70, Legalis nr 15192.
- Uchwała SN z dnia 28 maja 1971 r., III PZP 33/70, Legalis nr 15462.
- Uchwała SN z dnia 15 czerwca 1979 r., I PZP 8/79, Legalis nr 21453.
- Uchwała SN z dnia 14 października 1987 r., IV CR 266/87, Legalis nr 26001.
- Uchwała SN z dnia 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, LEX nr 3342.
- Uchwała SN z dnia 6 sierpnia 1991 r., III CZP 66/91, LEX nr 560198.
- Uchwała SN z dnia 7 kwietnia 1993 r., III AZP 3/93, Legalis nr 28054.
- Uchwała SN z dnia 12 maja 1993 r., III CZP 50/93, Legalis nr 28089.
- Uchwała SN z dnia 20 kwietnia 1994 r., III CZP 58/94, LEX nr 4067.
- Uchwała SN z dnia 6 września 1994 r., III CZP 104/94, Legalis nr 28792.
- Uchwała SN z dnia 26 kwietnia 1995 r., III CZP 44/95, Legalis nr 29257.
- Uchwała SN z dnia 26 września 1996 r., III CZP 108/96, Legalis nr 30242.
- Uchwała SN z dnia 9 marca 1998 r., III CZP 72/97, Legalis nr 32271.
- Uchwała SN z dnia 15 września 1999 r., I KZP 27/99, Legalis nr 44499.
- Uchwała SN z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 5/01, Legalis nr 49642.
- Uchwała SN z dnia 18 lutego 2005 r., III CZP 53/04, Legalis nr 67310.
- Uchwała SN z dnia 22 kwietnia 2005 r., III CZP 99/04, Legalis nr 68423.
- Uchwała SN z dnia 24 listopada 2005 r., III CZP 82/05, Legalis nr 71452.
- Uchwała SN z dnia 19 czerwca 2007 r., III CZP 54/07, Legalis nr 83245.
- Uchwała SN z dnia 7 lutego 2008 r., III CZP 115/07, Legalis nr 92495.

- Uchwała SN z dnia 9 września 2008 r., III CZP 31/08, Legalis nr 107308.
Uchwała SN z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 71/08, Legalis nr 108102.
Uchwała SN z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, Legalis nr 109029.
Uchwała SN z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, Legalis nr 254081.
Uchwała SN z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, Legalis nr 344782.
Uchwała SN z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11, Legalis nr 373893.
Uchwała SN z dnia 27 września 2012 r., III CZP 48/12, Legalis nr 537332.
Uchwała SN z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, Legalis nr 549663.
Uchwała SN z dnia 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/13, Legalis nr 742161.
Uchwała SN z dnia 18 marca 2018 r., III CZP 69/17, Legalis nr 344782.
Uchwała SN z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 36/17, Legalis nr 1740652.
Uchwała SN z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 60/17, Legalis nr 1781927.
Uchwała SN z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 69/17, Legalis nr 1740654.
Uchwała SN z dnia 27 maja 2018 r., III CZP 36/17, Legalis nr 1740652.
Uchwała SN z dnia 22 października 2019 r., I NSNZP 2/19, Legalis nr 2236263.
Uchwała SN z dnia 15 marca 2023 r., Legalis nr 2905991.
Orzeczenie SN z dnia 15 stycznia 1937 r., II C 2097/36, LEX nr 358429.
Orzeczenie SN z dnia 21 kwietnia 1951 r., C 25/51, Legalis nr 1045497.
Orzeczenie SN z dnia 31 grudnia 1951 r., C 1317/51, Legalis nr 1326859.
Orzeczenie SN z dnia 13 grudnia 1952 r., C 1208/52, Legalis nr 666540.
Orzeczenie SN z dnia 2 czerwca 1956 r., III CR 515/56, OSN 1957, nr 1, poz. 24.
Orzeczenie SN z dnia 25 grudnia 1958 r., 1 CZ 324/58, NP 1959, nr 10, s. 1259.
Orzeczenie SN z dnia 12 czerwca 1963 r., II PR 34/63, LEX nr 1632825.
Orzeczenie SN z dnia 13 lipca 1964 r., I CR 370/63, OSPiKA 1965 nr 9, poz. 198.
Wyrok SN z dnia 24 listopada 1937 r., I C 2096/37, LEX nr 362577.
Wyrok SN z dnia 11 lipca 1957 r., II CR 304/57, LEX nr 49753.
Wyrok SN z dnia 24 sierpnia 1962 r., II CR 971/61, OSNC 1963, nr 10, poz. 228.
Wyrok SN z dnia 10 grudnia 1962 r., I PR 244/62, Legalis nr 104634.
Wyrok SN z dnia 5 sierpnia 1966 r., I PR 295/66, Legalis nr 12761.
Wyrok SN z dnia 2 grudnia 1966 r., II PR 497/66, OSPiKA 1967, Nr 2, poz. 87.
Wyrok SN z dnia 28 grudnia 1966 r., I PR 536/66, Legalis nr 12906;
Wyrok SN z dnia 21 marca 1967 r., II CR 497/66, Legalis nr 13000.
Wyrok SN z dnia 1 września 1967 r., II PR 318/67, Legalis nr 13189.
Wyrok SN z dnia 4 września 1967 r., I PR 23/67, LEX nr 4621.
Wyrok SN z dnia 6 lutego 1968 r., I CR 654/67, Legalis nr 13811.
Wyrok SN z dnia 19 kwietnia 1968 r., I CR 111/68, Legalis nr 13492.

- Wyrok SN z dnia 12 lipca 1968 r., I CR 252/68, Legalis nr 13606.
- Wyrok SN z dnia 13 września 1968 r., I PR 272/68, Legalis nr 13657.
- Wyrok SN z dnia 22 listopada 1968 r., I CR 434/68, Legalis nr 13739.
- Wyrok SN z dnia 21 stycznia 1969 r., II PR 597/68, Legalis nr 13811.
- Wyrok SN z dnia 10 marca 1969 r., I CR 26/69, Legalis nr 13883.
- Wyrok SN z dnia 8 maja 1969 r., II CR 114/69, Legalis nr 13952.
- Wyrok SN z dnia 13 maja 1969 r., II CR 128/69, OSPiKA 1970, Nr 6, poz. 122.
- Wyrok SN z dnia 13 listopada 1969 r., II CR 326/69, OSPiKA 1971, Nr 7–8, poz. 140.
- Wyrok SN z dnia 10 grudnia 1969 r., III PRN 77/69, Legalis nr 14233.
- Wyrok SN z dnia 2 grudnia 1970 r., II CR 541/70, OSPiKA 1972, Nr 3, poz. 52.
- Wyrok SN z dnia 24 listopada 1972 r., I CR 509/72, Legalis nr 16735.
- Wyrok SN z dnia 6 grudnia 1972 r., I PR 352/72, Legalis nr 16764.
- Wyrok SN z dnia 28 grudnia 1972 r., I CR 615/72, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1974, nr 1, poz. 7.
- Wyrok SN z dnia 8 sierpnia 1973 r., I CR 554/73, Legalis nr 17274.
- Wyrok SN z dnia 17 czerwca 1974 r., II CR 275/74, LEX nr 1633778.
- Wyrok SN z dnia 6 stycznia 1975 r., II CR 779/74, Legalis nr 18481.
- Wyrok SN z dnia 27 lutego 1975 r., III PR 11/75, Legalis nr 18601.
- Wyrok SN z dnia 12 grudnia 1975 r., III CRN 338/75, LEX nr 5016.
- Wyrok SN z dnia 16 stycznia 1976 r., II CP 692/75, OSNC 1976, nr 11, poz. 251.
- Wyrok SN z dnia 1 czerwca 1976 r., IV CR 172/76, Legalis nr 19482.
- Wyrok SN z dnia 28 listopada 1980 r., IV CR 475/80, Legalis nr 22369.
- Wyrok SN z dnia 22 stycznia 1981 r., II CR 600/80, Legalis nr 22453.
- Wyrok SN z dnia 6 stycznia 1982 r., II CR 556/81, Legalis nr 22921.
- Wyrok SN z dnia 7 czerwca 1982 r., IV CR 188/82, Legalis nr 23199.
- Wyrok SN z dnia 11 października 1983 r., II CR 292/83, OSPiKA 1985, Nr 1, poz. 3.
- Wyrok SN z dnia 13 października 1987 r., IV CR 266/87, Legalis nr 26001.
- Wyrok SN z dnia 24 sierpnia 1990 r., I CR 422/90, Legalis nr 27016.
- Wyrok SN z dnia 20 grudnia 1990 r., II PR 61/90, LEX nr 14937.
- Wyrok SN z dnia 26 czerwca 1992 r., III ARN 31/92, Legalis nr 27744.
- Wyrok SN z dnia 14 listopada 1997 r., III CKN 257/97, Legalis nr 31798.
- Wyrok SN z dnia 4 czerwca 1998 r., II CKN 852/97, Legalis nr 32337.
- Wyrok SN z dnia 7 października 1998 r., I CKN 418/98, Legalis nr 336047.
- Wyrok SN z dnia 27 stycznia 1999 r., II CKN 151/98, Legalis nr 43838.
- Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 1999 r., I CKN 1012/97, OSP 2001, nr 1, poz. 2.
- Wyrok SN z dnia 11 czerwca 1999 r., II CKN 441/98, Legalis nr 44640.

- Wyrok SN z dnia 8 marca 2000 r., III KKN 231/98, Legalis nr 47462.
- Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2000 r., II CKN 258/00, Legalis nr 76561.
- Wyrok SN z dnia 30 maja 2000 r., IV CKN 919/00, Legalis nr 278070.
- Wyrok SN z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 117/00, Legalis nr 277098.
- Wyrok SN z dnia 17 stycznia 2001 r., II KKN 351/99, Legalis nr 49730.
- Wyrok SN z dnia 13 czerwca 2001r., II CKN 507/00, Legalis nr 50354.
- Wyrok SN z dnia 8 stycznia 2002 r., I CKN 581/99, Legalis nr 52745.
- Wyrok SN z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 353/99, Legalis nr 52696.
- Wyrok SN z dnia 5 marca 2002 r., I CKN 934/00, Legalis nr 55422.
- Wyrok SN z dnia 12 czerwca 2002 r., III CKN 694/00, Legalis nr 55861.
- Wyrok SN z dnia 19 września 2002 r., V CKN 1134/00, Legalis nr 59680.
- Wyrok SN z dnia 15 października 2002 r., II CKN 985/00, Legalis nr 56916.
- Wyrok SN z dnia 20 listopada 2002 r., V CKN 1305/00, Legalis nr 56950.
- Wyrok SN z dnia 12 grudnia 2002 r., V CKN 1581/00, Legalis nr 56455.
- Wyrok SN z dnia 11 września 2003 r., III CKN 473/01, Legalis nr 65234.
- Wyrok SN z dnia 23 października 2003 r., V CK 411/02, Legalis nr 61975.
- Wyrok SN z dnia 20 stycznia 2004 r., II CK 360/02, Legalis nr 64964.
- Wyrok SN z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, Legalis nr 66874.
- Wyrok SN z dnia 18 lutego 2004 r., V CK 269/03, Legalis nr 71084.
- Wyrok SN z dnia 24 lutego 2004 r., III CK 329/02, OSNC 2005, Nr 3, poz. 48.
- Wyrok SN z dnia 23 kwietnia 2004 r., I CK 591/03, Legalis nr 71844.
- Wyrok SN z dnia 18 maja 2004 r., IV CK 371/03, Legalis nr 79095.
- Wyrok SN z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 445/03, Legalis nr 68864.
- Wyrok SN z dnia 17 grudnia 2004 r., II CK 300/04, Legalis nr 72627.
- Wyrok SN z dnia 13 kwietnia 2005 r., IV CK 648/04, Legalis nr 68991.
- Wyrok SN z dnia 20 maja 2005 r., III CK 661/04, Legalis nr 70462.
- Wyrok SN z dnia 28 lipca 2005 r., V CK 31/05, Legalis nr 69758.
- Wyrok SN z dnia 5 października 2005 r., I PK 47/05, Legalis nr 73331.
- Wyrok SN z dnia 14 października 2005 r., III CK 99/05, Legalis nr 100231.
- Wyrok SN z dnia 8 listopada 2005 r., I CK 201/05, Legalis nr 208586.
- Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2006 r., II CSK 108/05, Legalis nr 82582.
- Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2006 r., II CK 372/05, Legalis nr 110034.
- Wyrok SN z dnia 28 lutego 2006 r., III CSK 135/05, Legalis nr 108226.
- Wyrok SN z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 384/07, Legalis nr 121482.
- Wyrok SN z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 453/07, Legalis nr 114964.
- Wyrok SN z dnia 6 maja 2008 r., I PK 276/07, Legalis nr 170261.

- Wyrok SN z dnia 7 maja 2008 r., II CSK 4/08, Legalis nr 164722.
- Wyrok SN z dnia 16 maja 2008 r., III CSK 386/07, Legalis nr 140141.
- Wyrok SN z dnia 22 maja 2003 r., II KKN 96/01, Legalis nr 60976.
- Wyrok SN z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 78/08, Legalis nr 133158.
- Wyrok SN z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 19/08, Legalis nr 340495.
- Wyrok SN z dnia 24 czerwca 2008 r., I PK 298/07, Legalis nr 174644.
- Wyrok SN z dnia 24 września 2008 r., II CSK 177/08, Legalis nr 114126.
- Wyrok SN z dnia 11 grudnia 2008 r., IV CSK 349/08, Legalis nr 589239.
- Wyrok SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 494/08, Legalis nr 265753.
- Wyrok SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, Legalis nr 254069.
- Wyrok SN z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, Legalis nr 254072.
- Wyrok SN z dnia 5 marca 2010 r., IV CSK 340/09, Legalis nr 358159.
- Wyrok SN z dnia 12 marca 2010 r., III CNP 27/09, Legalis nr 1370725.
- Wyrok SN z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 319/09, Legalis nr 223292.
- Wyrok SN z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 640/09, Legalis nr 248327.
- Wyrok SN z dnia 29 września 2010 r., V CSK 19/10, Legalis nr 367091.
- Wyrok SN z dnia 22 października 2010 r., III CSK 333/09, Legalis nr 400877.
- Wyrok SN z dnia 4 listopada 2010 r., IV CSK 126/10, Legalis nr 402657.
- Wyrok SN z dnia 5 listopada 2010 r., I CSK 23/10, Legalis nr 407488.
- Wyrok SN z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, Legalis nr 309862.
- Wyrok SN z dnia 18 marca 2011 r., III CSK 127/10, Legalis nr 392540.
- Wyrok SN z dnia 24 marca 2011 r., I CSK 389/10, Legalis nr 354219.
- Wyrok SN z dnia 29 kwietnia 2011 r., I CSK 457/10, Legalis nr 385416.
- Wyrok SN z dnia 25 maja 2011 r., II CSK 537/10, Legalis nr 440106.
- Wyrok SN z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, Legalis nr 442095.
- Wyrok SN z dnia 5 października 2011 r., IV CSK 10/11, Legalis nr 418091.
- Wyrok SN z dnia 2 marca 2012 r., II CSK 362/11, Legalis nr 490630.
- Wyrok SN z dnia 9 marca 2012 r., I CSK 282/11, Legalis nr 496871.
- Wyrok SN z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, Legalis nr 490934.
- Wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2012 r., II CSK 410/11, Legalis nr 496885.
- Wyrok SN z dnia 22 czerwca 2012 r., V CSK 282/11, Legalis nr 544268.
- Wyrok SN z dnia 22 czerwca 2012 r., V CSK 338/11, Legalis nr 544275.
- Wyrok SN z dnia 7 grudnia 2012 r., II CSK 239/12, Legalis nr 637519.
- Wyrok SN z dnia 20 grudnia 2012 r., IV CSK 192/12, Legalis nr 607831.
- Wyrok SN z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/12, Legalis nr 644688.
- Wyrok SN z dnia 12 września 2013 r., IV CSK 61/13, Legalis nr 924890.

- Wyrok SN z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CSK 188/13, Legalis nr 1066926.
Wyrok SN z dnia 19 grudnia 2013 r., II CSK 179/13, Legalis nr 819278.
Wyrok SN z dnia 30 stycznia 2014 r., III CSK 69/13, Legalis nr 1092613.
Wyrok SN z dnia 6 lutego 2014 r., I CSK 201/13, Legalis nr 1160410.
Wyrok SN z dnia 26 marca 2014 r., V CSK 284/13, Legalis nr 994651.
Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2014 r., V CSK 320/13, Legalis nr 1002405.
Wyrok SN z dnia 27 czerwca 2014 r., V CSK 445/13, Legalis nr 1067200.
Wyrok SN z dnia 26 listopada 2014 r., III CSK 307/13, Legalis nr 1206695.
Wyrok SN z dnia 24 lipca 2014 r., II CSK 627/13, Legalis nr 1162511.
Wyrok SN z dnia 17 września 2014 r., I CSK 682/13, Legalis nr 1160550.
Wyrok SN z dnia 14 listopada 2014 r., I CSK 726/13, Legalis nr 1180131.
Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2015 r., I CSK 434/14, Legalis nr 1260024.
Wyrok SN z dnia 13 maja 2015 r., III CSK 286/14, Legalis nr 1325796.
Wyrok SN z dnia 22 października 2015 r., IV CSK 687/14, Legalis nr 1381865.
Wyrok SN z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 719/15, Legalis nr 1507564.
Wyrok SN z dnia 23 września 2016 r., II CSK 697/15, Legalis nr 1544156.
Wyrok SN z dnia 15 grudnia 2016 r., II CSK 161/16, Legalis nr 1717128.
Wyrok SN z dnia 24 stycznia 2017 r., V CSK 163/16, Legalis nr 1618261.
Wyrok SN z dnia 24 stycznia 2017 r., V CSK 207/16, Legalis nr 2848831.
Wyrok SN z dnia 10 lutego 2017 r., V CSK 291/16, Legalis nr 1640606.
Wyrok SN z dnia 1 czerwca 2017 r., I CSK 595/16, Legalis nr 1629970.
Wyrok SN z dnia 14 czerwca 2018 r., V CSK 371/17, Legalis nr 1793917.
Wyrok SN z dnia 8 listopada 2018 r., II CSK 583/17, Legalis nr 1845692.
Wyrok SN z dnia 27 listopada 2018 r., I PK 208/17, Legalis nr 1851038.
Wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2019 r., IV CSK 45/18, Legalis nr 1911203.
Wyrok SN z dnia 27 marca 2019 r., V CSK 77/18, Legalis nr 1899929.
Wyrok SN z dnia 27 marca 2019 r., V CSK 101/18, Legalis nr 1899928.
Wyrok SN z dnia 11 lipca 2019 r., V CSK 179/18, Legalis nr 2200425.
Wyrok SN z dnia 17 lipca 2019 r., I PK 68/18, Legalis nr 1974949.
Wyrok SN z dnia 26 listopada 2019 r., IV CSK 386/18, Legalis nr 2294243.
Wyrok SN z dnia 17 grudnia 2020 r., III CSK 126/18, Legalis nr 2506668.
Wyrok SN z dnia 20 kwietnia 2021 r., II PSKP 21/21, Legalis nr 2616254.
Wyrok SN z dnia 12 stycznia 2022 r., II CSKP 53/22, Legalis nr 2657861.
Wyrok SN z dnia 13 lipca 2022 r., II CSKP 769/22, Legalis nr 2715011.
Postanowienie SN z dnia 12 lipca 1972 r., I CZ 79/72, Legalis nr 16380.
Postanowienie SN z dnia 9 stycznia 1975 r., I PZ 67/74, Legalis nr 18490.

- Postanowienie SN z dnia 20 czerwca 1977 r., II CZ 49/77, Legalis nr 20164.
- Postanowienie SN z dnia 5 kwietnia 2002 r., III RN 133/01, Legalis nr 53389.
- Postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2006 r., III CZP 81/05, Legalis nr 173208.
- Postanowienie SN z dnia 1 października 2007 r., III SW 7/07, Legalis nr 103023.
- Postanowienie SN z dnia 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14, Legalis nr 994661.
- Postanowienie SN z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CSK 317/17, Legalis nr 1773158.
- Postanowienie SN z dnia 12 lutego 2021 r., V CSK 128/19, Legalis nr 2535934.
- Postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2021 r., II CSK 355/20, Legalis nr 2612916.
- Postanowienie SN z dnia 17 czerwca 2021 r., III CSK 164/20, Legalis nr 2667656.
- Wyrok NSA z dnia 15 czerwca 1993 r., IV SA 1667/92, Legalis nr 41938.
- Wyrok NSA z dnia 14 kwietnia 2000 r., III SA 1876/99, <https://orzeczenia.nsa.gov.pl>.
- Wyrok NSA z dnia 12 lipca 2007 r., I OSK 1559/06, <https://orzeczenia.nsa.gov.pl>.
- Wyrok NSA z dnia 29 grudnia 2011 r., II OSK 1855/10, Legalis nr 1943946.
- Wyrok NSA z dnia 2 października 2013 r., I OSK 1187/13, Legalis nr 738613.
- Wyrok NSA z dnia 15 czerwca 2020 r., I OSK 2012/19, Legalis nr 2418948.
- Wyrok NSA z dnia 18 października 2022 r., III OSK 5541/21, Legalis nr 2795904.
- Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 18 lipca 2008 r., II SA/Rz 71/08, Legalis nr 488616.
- Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 27 kwietnia 2010 r., II SA/Rz 69/10, Legalis nr 418193.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 czerwca 2012 r., I ACa 242/12, Legalis nr 548617.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 maja 2014 r., I ACa 104/14, Legalis nr 1062527.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 6 czerwca 2014 r., I ACa 141/14, Legalis nr 1062531.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 marca 2015 r., I ACa 854/14, Legalis nr 1241667.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 czerwca 2015 r., I ACa 218/15, Legalis nr 1303761.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 sierpnia 2015 r., I ACa 332/15, Legalis nr 1337692.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 września 2015 r., I ACa 403/15, Legalis nr 1352336.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r., I ACa 562/15, Legalis nr 1360655.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 grudnia 2015 r., I ACa 970/15, Legalis nr 1393126.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 lipca 2016 roku, I ACa 215/16, Legalis nr 1508882.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 stycznia 2017 r., I ACa 676/16, Legalis nr 1576465.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 czerwca 2017 r., I ACa 31/17, Legalis nr 1657100.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 lipca 2017 r., I ACa 71/17, Legalis nr 1674028.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 sierpnia 2017 r., I ACa 195/17, Legalis nr 1674177.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 września 2017 r., I ACa 898/16, Legalis nr 1683556.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 grudnia 2020 r., I ACa 646/20, Legalis nr 2554629.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 września 2021 r., I ACz 333/20, Legalis nr 2631604.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 września 2005 r., I ACa 554/05, LEX nr 193128.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 r., I ACa 1137/07, Legalis nr 287203.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 listopada 2012 r., V ACa 849/12, Legalis nr 1025281.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16 października 2014 r., VI ACa 388/14, LEX nr 1551945.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 listopada 2014 r., I ACa 508/14, LEX nr 1649223.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 grudnia 2014 r., I ACa 638/14, Legalis nr 1241724.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 lutego 2015 r., I ACa 807/14, Legalis nr 1263349.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 4 listopada 2016 r., I ACa 126/16, LEX nr 2252823.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 stycznia 2017 r., I ACa 502/16, Legalis nr 1658019.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 lutego 2018 r., V ACa 7/17, Legalis nr 1809564.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 lutego 2019 r., V ACa 461/18, Legalis nr 1999753.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 4 marca 2020 r., I ACa 363/19, Legalis nr 2420690.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 grudnia 2020 r., V ACa 411/20, Legalis nr 2583366.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 listopada 2021 r., V ACa 442/20, Legalis nr 2712320.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 listopada 1996 r., III APr 34/96, Legalis nr 50285.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2011 r., I ACa 374/11, Legalis nr 486853.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 kwietnia 2013 r., I ACa 137/13, Legalis nr 1024319.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 czerwca 2013 r., I ACa 299/13, Legalis nr 1024354.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 czerwca 2013 r., I ACa 307/13, Legalis nr 738766.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 sierpnia 2013 r., I ACa 148/13, Legalis nr 758161.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 marca 2014 r., V ACa 530/13, Legalis nr 831366.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 kwietnia 2014 r., V ACa 836/13, Legalis nr 993076.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 kwietnia 2015 r., I ACa 1093/14, Legalis nr 1285438.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 lutego 2016 r., I ACa 1096/15, Legalis nr 1446410.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 sierpnia 2016 r., I ACa 168/16, Legalis nr 1507920.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 marca 2018 r., I ACa 947/17, Legalis nr 1768714.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 września 2018 r., V ACa 560/17, Legalis nr 2026396.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 maja 2019 r., V ACa 72/19, Legalis nr 2395516.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 października 2019 r., I ACa 1160/18, Legalis nr 2345327.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 grudnia 1992 r., I ACr 429/92, Legalis nr 33050.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 listopada 2000 r., I ACa 882/00, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2002, nr 4.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 listopada 2012 r., I ACa 1083/12, Legalis nr 721938.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 stycznia 2013 r., I ACa 1331/12, Legalis nr 736450.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 9 października 2013 r., I ACa 840/13, Legalis nr 1002286.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 lutego 2014 r., I ACa 1610/13, Legalis nr 1180185.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 kwietnia 2014 r., I ACa 233/14, Legalis nr 1163359.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 maja 2014 roku, I ACa 392/14, Legalis nr 1180746.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 marca 2015 r., I ACa 1795/14, Legalis nr 1241978.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 maja 2015 r., I ACa 279/15, Legalis nr 1285480.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 lipca 2015 r., I ACa 621/15, Legalis nr 1370725.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 lutego 2016 r., III APa 9/15, Legalis nr 1446423.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 kwietnia 2016 r., I ACa 1817/15, Legalis nr 1470097.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 grudnia 2016 r., I ACa 1080/16, Legalis nr 1564477.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17 maja 2018 r., I ACa 1266/17, Legalis nr 1814880.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 maja 2018 r., I ACa 1184/17, Legalis nr 1814869.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 marca 2019 r., I ACa 361/18, Legalis nr 2282112.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2 sierpnia 2019 r., I ACa 768/18, Legalis nr 2239626.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 października 2020 r., I ACa 876/19, Legalis nr 2533253.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 listopada 2021 r., I ACa 298/20, Legalis nr 2675558.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 lutego 2022 r., I ACa 1273/21, Legalis nr 2694692.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26 marca 2014 r., I ACa 832/13, Legalis nr 992661.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 stycznia 2015 r., I ACa 677/14, Legalis nr 1195693.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 sierpnia 2022 r., I ACa 104/22, Legalis nr 2727992.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 sierpnia 1995 r., I ACr 440/95, Legalis nr 3779.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 sierpnia 1996 r., I ACr 341/96, Legalis nr 34089.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 lutego 2013 r., I ACa 1165/12, Legalis nr 1024556.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2013 r., I ACa 558/13, Legalis nr 746685.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 stycznia 2014 r., I ACa 856/13, Legalis nr 993887.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 marca 2014 r., I ACa 1184/13, Legalis nr 895162.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 maja 2014 r., I ACa 1450/13, Legalis nr 1024012.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 marca 2015 r., I ACa 1359/14, Legalis nr 1241985.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 lipca 2017 r., I ACa 1771/16, Legalis nr 1675867.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2018 r., I ACa 187/18, Legalis nr 1887055.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 sierpnia 2021 r., I ACa 139/20, Legalis nr 2624703.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 marca 1994 r., I ACr 758/93, Legalis nr 33397.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 8 września 2020 r., I ACa 749/19, Legalis nr 2562365.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 stycznia 2022 r., I ACa 768/20, Legalis nr 2658776.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 2 lutego 2022 r., I AGa 211/20, Legalis nr 2687652.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 lutego 2022 r., I ACa 990/20, Legalis nr 2687765.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 czerwca 2022 r., I ACa 166/21, Legalis nr 2740136.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 26 stycznia 2021r., I ACa 461/19, Legalis nr 2538782.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 lutego 2013 r., I ACa 798/12, Legalis nr 1213769.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 marca 2014 r., I ACa 851/13, Legalis nr 2180792.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 czerwca 2014 r., I ACa 255/14, Legalis nr 1241519.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 czerwca 2016 r., I ACa 62/16, Legalis nr 1508846.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 listopada 2016 r., I ACa 694/16, Legalis nr 1556370.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 lutego 2017 r., I ACa 820/16, Legalis nr 2180699.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 czerwca 2017 r., I ACa 133/17, Legalis nr 1696450.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 września 2017 r., I ACa 410/17, Legalis nr 1696473.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 marca 2018 r., I ACa 652/17, Legalis nr 1789061.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 listopada 2018 r., I ACa 515/18, Legalis nr 1887153.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 listopada 2020 r., I AGa 61/20, Legalis nr 2540082.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 grudnia 2020 r., I ACa 312/20, Legalis nr 2583828.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 maja 2021 r., I ACa 615/20, Legalis nr 2587111.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 maja 2021 r., I ACa 66/21, Legalis nr 2610773.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 lipca 2021 r., I ACa 54/21, Legalis nr 2607557.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 marca 2022 r., I ACa 819/21, Legalis nr 2763426.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2006 r., I ACa 973/05, Legalis nr 81891.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 lutego 2007 r., I ACa 1033/06, LEX nr 1640890.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 grudnia 2012 r., I ACa 1006/12, Legalis nr 735164.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2013 r., VI ACa 1149/12, Legalis nr 736348.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 2013 r., I ACa 42/13, Legalis nr 741381.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2014 r., VI ACa 786/13, Legalis nr 1092721.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 listopada 2014 r., I ACa 620/14, Legalis nr 1169059.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 października 2015 r., VI ACa 1561/14, Legalis nr 1392962.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 listopada 2015 r., I ACa 1693/14, Legalis nr 1285503.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 stycznia 2016 r., I ACa 442/15, Legalis nr 1410062.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 stycznia 2016 r., VI ACa 1405/14, Legalis nr 1587431.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2016 r., I ACa 659/15, Legalis nr 1435375.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2016 r., I ACa 971/15, Legalis nr 1461122.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 czerwca 2016 r., I ACa 937/15, Legalis nr 1501903.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2016 r., I ACa 1671/15, Legalis nr 1546515.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 listopada 2016 r., I ACa 1792/15, Legalis nr 1564405.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 r., VI ACa 1264/15, Legalis nr 1611874.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 grudnia 2016 r., VI ACa 1603/15, Legalis nr 1576326.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2017 r., VI ACa 1781/15, Legalis nr 1696434.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 marca 2017 r., I ACa 26/16, Legalis nr 1714670.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2017 r., I ACa 132/16, Legalis nr 1636728.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 kwietnia 2017 r., I ACa 1599/14, Legalis nr 1636744.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 lipca 2017 r., I ACa 725/16, Legalis nr 1658261.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 września 2017 r., VI ACa 558/16, Legalis nr 1714621.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2017 r., I ACa 1027/16, Legalis nr 1683469.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 listopada 2017 r., V ACa 210/17, Legalis nr 1743806.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 stycznia 2018 r., VI ACa 1289/16, Legalis nr 1743878.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 września 2018 r., V ACa 424/17, Legalis nr 2241646.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 października 2018 r., I ACa 415/18, Legalis nr 1857779.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 czerwca 2019 r., V ACa 457/18, Legalis nr 2123405.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2019 r., VI ACa 217/19, Legalis nr 2331142.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2019 r., VI ACa 514/18, Legalis nr 2283461.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 grudnia 2019 r., VI ACa 459/18, Legalis nr 2488595.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 stycznia 2020 r., V ACa 569/19, Legalis nr 2285613.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 marca 2020 r., V ACa 553/18, Legalis nr 2421052.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 lipca 2020 r., I ACa 574/19, Legalis nr 2560106.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 maja 2021 r., V ACa 316/20, Legalis nr 2632587.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2022 r., V ACa 35/21, Legalis nr 2738427.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 maja 2022 r., V ACa 34/21, Legalis nr 2713716.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 września 2012 r., I ACa 836/12, Legalis nr 739008.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 3 lipca 2014 r., I ACa 615/14, Legalis nr 1327225.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 lipca 2015 r., I ACa 584/15, Legalis nr 1508957.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 stycznia 2011 r., I C 1121/08, Legalis nr 526624.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 22 sierpnia 2014 r., III Ca 534/14, Legalis nr 2030932.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 9 stycznia 2014 r., II Ca 1490/13, Legalis nr 2047861.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 2 października 2014 r., II C 738/14, Legalis nr 1086860.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 8 października 2014 r., III Ca 424/14, Legalis nr 2053051.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 25 lipca 2018 r., I Ca 276/18, Legalis nr 2092249.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 września 2016 r., I C 1352/15, Legalis nr 2126225.

- Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 29 stycznia 2016 r., II C 298/15, Legalis nr 2139993.
- Wyrok Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 22 czerwca 2017 r., I Ca 84/17, Legalis nr 2025876.
- Wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 30 grudnia 2016 r., I C 1351/16, Legalis nr 2169736.
- Wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 30 grudnia 2015 r., I C 2000/14, Legalis nr 2044754.
- Wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 14 czerwca 2016 r., I C 76/16, Legalis nr 2042640.
- Wyrok Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 13 września 2016 r., I C 1554/14, Legalis nr 2118759.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 28 września 2012 r., I ACz 664/12, Legalis nr 712213.
- Postanowienie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 21 października 2013 r., X Cz 218/13, Legalis nr 2003150.
- Wyrok TK z dnia 31 marca 1998 r., K 24/97, Legalis nr 10426.
- Wyrok TK z dnia 12 stycznia 1999 r., P 2/98, OTK 1999, nr 1, poz. 2.
- Wyrok TK z dnia 8 czerwca 1999 r., SK 12/98, OTK 1999, Nr 5, poz. 96.
- Wyrok TK z dnia 14 listopada 2000 r., K 7/00, Legalis nr 49178.
- Wyrok TK z dnia 18 grudnia 2000 r., K 10/00, Legalis nr 49222.
- Wyrok TK z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, OTK 2001, Nr 8, poz. 256.
- Wyrok TK z dnia 2 czerwca 2003 r., SK 34/01, Legalis nr 56832.
- Wyrok TK z dnia 23 września 2003 r., K 20/02, Legalis nr 58777.
- Wyrok TK z dnia 26 stycznia 2005 r., P 10/04, Legalis nr 66726.
- Wyrok TK z dnia 4 kwietnia 2006 r., K 11/04, Legalis nr 73537.
- Wyrok TK z dnia 21 lipca 2010 r., SK 21/08, Legalis nr 237011.
- Wyrok TK z dnia 1 marca 2011 r., P 21/09, Legalis nr 290177.
- Orzeczenie TK z dnia 9 marca 1988 r., U 7/87, Legalis nr 10018.
- Postanowienie TK z dnia 14 marca 2006 r., SK 45/04, OTK-A 2006, Nr 3, poz. 34.
- Wyrok SOKiK z 10.02.2003 r., XVII 38/02, niepubl.
- Wyrok TSUE z dnia 5 lutego 1963 r., NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos przeciwko Nederlandse administratie der belastingen, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1.
- Wyrok TSUE z dnia 30 listopada 1976 r. C 21/76 Handelskekerij G.J. Bier B.V., przeciwko Reinwater Foundation, EU:C:1976:166.

- Wyrok TSUE z dnia 11 stycznia 1990 r. w sprawie C-220/88 Dumez France przeciwko Tracoba, EUR-Lex – 61988CJ0220 – EN.
- Wyrok TSUE z dnia 7 marca 1995 r., C 68/93, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL i Chequepoint International Ltd przeciwko Presse Alliance SA., EU:C:1995:61.
- Wyrok TSUE z dnia 19 września 1995 r. C-364/93, Antonio Marinari przeciwko Lloyds Bank plc i Zubaidi Trading Company, Zbiór Orzeczeń 1995 I-02719.
- Wyrok TSUE z dnia 28 marca 1996 r. w sprawie C 129/94 Ruiz Bernáldez, Rec. s. I 1829.
- Wyrok TSUE z dnia 22 listopada 2005 r. w sprawie C-144/04 Werner Mangold przeciwko Rüdiger Helm, Zb. Orz. 2005 I-09981.
- Wyrok TSUE z dnia 15 października 2009 r. w sprawie C-101/08 Audiolux SA przeciwko Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) i in., Bertelsmann AG i in., Zb. Orz. I-9823.
- Wyrok TSUE z dnia 24 października 2013 r. w sprawie Katarina Haasová przeciwko Rastislavowi Petrikowi, Blance Holingovej, C-22/12.
- Wyrok TSUE z dnia 9 września 2015 r., C-240/14 Eleonore Prüller-Frey przeciwko Norbert Brodnig i Axa Versicherung AG, ECLI:EU:C:2015:567.
- Wyrok TSUE z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie C-350/14 Florin Lazar przeciwko Allianz Spa, ECLI:EU:C:2015:802.
- Wyrok TSUE z dnia 9 lipca 2020 r., w sprawie C-343/19 Volkswagen AG.
- Wyrok BGH z dnia 25 maja 1954 r., I ZR 211/53, NJW 1954 r., s. 1404.
- Wyrok BGH z dnia 14 lutego 1958 r., I ZR 151/56, NJW 22/1958, s. 837 i n.
- Wyrok BGH z dnia 11 maja 1971 r. BGH 56, 163.
- Wyrok BGH z dnia 25 października 1974, V ZR 47/70, NJW 1975, 257, beck-online.
- Wyrok BGH z dnia 22 czerwca 1992 r., II ZR 178/90, NJW 49/1992, s. 3167 i n.
- Wyrok BGH z dnia 20 marca 1995 r., II ZR 205/94, NJW 27/1995, s. 1739 i n.
- Wyrok BGH z dnia 21 kwietnia 1997 r., II ZR 175/95, NJW 29/1997, s.1926.
- Wyrok BGH z dnia 18 listopada 2003 r., VI ZR 385/02, NJW 2004, 356, beck-online.
- Wyrok BGH z dnia 22 maja 2007 r., VI ZR 17/06, BGHZ 172,263 – NJW 2007, 2764.
- Wyrok BGH z dnia 18 stycznia 2012 r., I ZR 187/10, NJW 28/2012, s. 2034 i n.
- Wyrok BGH z dnia 20 marca 2012 r., VI ZR 114/11, Neue Juristische Wochenschrift 24/2012.
- Wyrok BGH z dnia 23 lipca 2019, VI ZR 307/18, NJW 2019, 3003, beck-online.
- Wyrok BGH z dnia 25 maja 2020 r., VI ZR 252/19, NJW 2020, 1962, beck-online.
- Orzeczenie BGH z dnia 5 lutego 1962 r., NJW 1962, 792.

- Wyrok Oberlandesgericht Freiburg z dnia 30 czerwca 1953 r., JZ 1953, 704.
- Wyrok Bundesgerichtshof z dnia 5 grudnia 1983 r., II ZR 242/82.
- Wyrok OLG Köln z dnia 17 listopada 1995 r., 19 U 37/95, NJW-RR 1996, 655, beck-online.
- Wyrok OLG Celle z dnia 6 sierpnia 1997, 9 U 15/97, r + s 1997, 501, beck-online.
- Wyrok OGH z dnia 21 kwietnia 2005 r., 2 Ob. 90/05g JBl 2005, 652 = ZVR 2005/73.
- Wyrok OLG Hamm z dnia 21 lipca 2008 r., 6 U 60/08, NZV 2008, 564, beck-online.
- Postanowienie BGH z dnia 6 lipca 1955, GSZ 1/55, BeckRS 1955, nr 30402368, beck-online.
- Postanowienie BVerfG z dnia 14 lutego 1973, 1 BvR 112/65, NJW 28/1973, s. 1221 i n.
- Uchwała pełnego składu C. Cass z dnia 12 stycznia 1979 r., JCP 1980, II, 19335.
- Wyrok C. Cass. z dnia 22 października 1946 r., D. 1947, 59.
- Wyrok C. Cass. z dnia 27 lutego 1970 r., sprawa nr 68-10276, D. 1970, s. 201; JCP 1970, II, 16305.
- Wyrok C. Cass, Civ. 2^a dnia 17 maja 1973 r., Gaz. Pal, 1974, 71.
- Wyrok C. Cass. Crim. z dnia 12 lutego 1979 r., Gaz. Pal. 1979, II, 563.
- Wyrok C. Cass. z dnia 21 lipca 1982 r., D 1982, J. 449.
- Wyrok C. Cass, Civ. 2e z dnia 4 października 1989 r., RTD civ. 1990, s. 81.
- Wyrok C. Cass. z dnia 29 listopada 1989 r., J.C.P. 1990, pp. 31 ff.
- Wyrok C. Cass z dnia 28 marca 1997 r., D. 1997.294.
- Trybunał EFTA w wyroku z dnia 20 czerwca 2008 r. w sprawie E 8/07 Celina Nguyen przeciwko The Norwegian State, EFTA Court Report, s. 224.
- BGE 138/2012 III 276.
- CA Riom z dnia 9 listopada 1978 r., JCP 1979, II, 19107.
- Dwa orzeczenia połączonych Izb Cywilnej i Karnej Cour de Cassation z dnia 30 kwietnia 1976 r. w sprawach nr 74-90280 oraz nr 73-93014, „Recueil Dalloz” 1977.
- High Court (King’s Bench), Baker przeciwko Bolton, 1808, EWHC K.B. J92 (1808) I Camp 493, 170 ER 1033.
- High Court (King’s Bench), Baker przeciwko Bolton, 1808, EWHC K.B. J92 (1808) I Camp 493, 170 ER 1033.
- Orzeczenie Admiralty Commissioners przeciwko SS America, 1917, A.C. 38.
- Orzeczenie Bramall przeciwko Lees (cytowane w: Dalton przeciwko South-Eastern Railway Co., 1858, 4 CBNS 296, 302–303).
- Orzeczenie C. Cass Ch. Mixte z dnia 27 lutego 1970 r., w sprawie nr 68-10276, D. 1970, s. 201, JCP 1970, II, 16305.
- Orzeczenie C.Cass. Civ. z dnia 12 czerwca 1987r., Bull. Civ. 1987, II, nr 128.

- Orzeczenie z dnia 6 maja 1982 r. w sprawie McLoughlin przeciwko O'Brian, UKHL [1982] UKHL 3 [1982] 2 All ER 298, [1983] 1 AC 410.
- Wyrok Supreme Court of California z dnia 21 czerwca 1968 r. w sprawie Dillon przeciwko Legg, 441 P. 2nd 912.
- Wyrok Court of Appeal w sprawie Flint przeciwko Lovell [1935] 1 K.B. 354.
- Orzeczenie Supreme Court of Florida z dnia 7 marca 1985 r. w sprawie Champion przeciwko Gray, 478 So. 2nd 17.
- Orzeczenie Frost przeciwko Aylesbury Dairy Co Ltd.
- Orzeczenie Frost przeciwko Aylesbury Dairy Co Ltd, 1905, 1 K.B. 608.
- Orzeczenie Higgins przeciwko Butcher, 1606, Yelv. 89.
- Orzeczenie Higgins przeciwko Butcher, 1606.
- Orzeczenie Jackson przeciwko Watson and Sons, 1909, 2 K.B. 193.
- Orzeczenie Jackson przeciwko Watson and Sons.
- Orzeczenie Phillips przeciwko London & South Western Ry Co, 1879, 5 Q.B. D. 78, 80.
- Orzeczenie Phillips przeciwko London & South Western Ry Co.
- Orzeczenie połączonych Izb Cywilnej i Karnej Cour de Cassation z dnia 30 kwietnia 1976 r., w sprawie nr 73-93014.
- Orzeczenie Rose przeciwko Ford, 1937, A.C. 826.
- Orzeczenie West przeciwko Shephard, 1964, 2 All ER 625.
- Orzeczenie Trybunału Związkowego z dnia 9 lipca 1968 r., BGHZ, t. 50, s. 304.

Akty prawne:

- Aktiengesetz z dnia 6 września 1965 r., BGBI. I S. 1089.
- Avant – projet de réforme du droit des obligations et du droit de la prescription.
Rapport à Monsieur Pascal Clément, Garde des Sceaux, Ministre de la Justice
z dnia 22 września 2005r., opubl. www.henricapitant.org.
- Bundesgesetz vom 30. März 1911 betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht), AS 27 317.
- COM (2003) 427 wersja ostateczna z dnia 22 lipca 2003 r., s. 12. Dostęp: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0427:FIN:EN:PDF>.
- Companies Act 2006 Table of Commencement Dates [dostęp: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2008/2860/made>, stan na dzień: 2 stycznia 2023 r.]
- Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela z dnia 26 sierpnia 1789 r., <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/francja-18.html>
- Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 listopada 1938 r. – Prawo prasowe (Dz.U. 1938 nr 89 poz. 608).

- Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. – Prawo rodzinne (Dz.U. 1946 nr 6 poz. 52).
- Dekret z dnia 25 września 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz.U. 1945 nr 48 poz. 270).
- Dwunasta Dyrektywa Rady W Sprawie Prawa Spółek z dnia 21 grudnia 1989 r. dotycząca jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, Document 31989Lo667.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z 20 stycznia 2016 r. w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (Dz.U. L 26 z 2.2.2016, s. 19–59).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego, Dz. L 349/1.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego, COM (2013) 404 final.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności, Dz.Urz. L 263 z 7.10.2009.
- Dyrektywa Rady 72/166/EWG z 24 kwietnia 1972 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności.
- Dyrektywa Rady Europejskiej z dnia 30 grudnia 1983 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do ubezpieczenia w zakresie odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów silnikowych, Dz.Urz. L 8 z dnia 11 stycznia 1984 r.
- Europejska Konwencja Praw Człowieka z dnia 4 listopada 1950 r., https://www.echr.coe.int/documents/convention_pol.pdf
- Gesetz zur Modernisierung des Schuldrechts z dnia 26 listopada 2001 r., BGBI, I, s. 3138. https://www.bgb1.de/xaver/bgb1/start.xav?start=%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgb1101s3138.pdf%27%5D#__bgb1__%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgb1101s3138.pdf%27%5D__1641755892450 [dostęp: 30.11.2025 r.].
- Gesetz zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG) z dnia 22 września 2005 r., BGBI. I S. 2802.

- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 u. 2 Satz 2 des Gesetzes vom 29. September 2020, BGBl. I S. 2048; <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80205000.pdf>
- Haftpflichtgesetz w wersji na dzień 4 stycznia 1978 r. – BGBl. I, s. 145.
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 12 grudnia 2007 r. (Dz. Urz. UE C 202/389), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=DE> [dostęp: 30.11.2025 r.].
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
- Konwencja o prawie właściwym dla wypadków drogowych, sporządzona w Hadze dnia 4 maja 1971 r. (Dz.U. 2003 nr 63 poz. 585).
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r. (Dz.U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71).
- Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej z dnia 7 marca 1966 r. (Dz.U. z 1969 r. Nr 25, poz. 187).
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169).
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167).
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167).
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka uchwalona w Paryżu 10 grudnia 1948 r., tekst dostępny na http://www.unic.un.org.pl/prawa_czlowieka/dok_powszechna_deklaracja.php
- Rozporządzenie (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II), EUR – Lex – 32007Ro864 – EN.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 4 lutego 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2022 poz. 276).

- Rozporządzenie Ministra Finansów z 30 grudnia 1993 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego (Dz.U. 1993, Nr 134, poz. 653 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej organizatora imprez masowych (Dz.U. 2010 nr 54, poz. 323).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 1990 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego (Dz.U. Nr 89, poz. 526 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 kwietnia 2019 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz.U. 2019 poz. 866).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (przekształcenie), EUR – Lex – 32012R1215 – EN.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I), EUR – Lex – 32008R0593 – EN.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy (Dz.U. 1934 nr 57 poz. 502).
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. 1933 nr 82 poz. 598).
- Rozporządzenie Rady z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1, wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42).
- Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907, AS 24 233.
- The Judicature Act 1875, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1875/77/enacted>
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz. Urz. UE C 326/47), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:PL:PDF> [dostęp: 30.11.2025 r].
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. C 326 z dnia 26 października 2012, s. 47–390.
- Traktat z dnia 21 marca 1990 r. o stosunkach handlowych i gospodarczych między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki (Dz.U. z 1994 r. nr 97, poz. 467 ze zm.).

- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz.U. nr 16, poz. 95 ze zm.)
- Ustawa o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, GmbHG) z dnia 20 kwietnia 1892 r., RGB.S. 477 w brzmieniu z obwieszczenia dnia 20 maja 1898 r., RGB1. S. 846 ze zm.
- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz.U. Nr 95, poz. 425 ze zm.).
- Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 lutego 2003 r. (Dz.U. Nr 49, poz. 408).
- Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw z dnia 17 czerwca 2004 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1692).
- Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny z dnia 23 sierpnia 1996 r. (Dz.U. Nr 114, poz. 542).
- Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 lutego 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 807).
- Ustawa opublikowana w: „Journal Officiel de la République Française” z dnia 6 lipca 1985 r., weszła w życie w dniu 1 stycznia 1986 r.
- Ustawa z dnia 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz.U. 1924 nr 31 poz. 306).
- Ustawa z dnia 29 marca 1926 r. o prawie autorskim (Dz.U. 1926 nr 48 poz. 286).
- Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 1926 nr 96 poz. 559).
- Ustawa z dnia 10 lipca 1952 r. o prawie autorskim (Dz.U. 1952 nr 34 poz. 234).
- Ustawa z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych (Dz.U. Nr 54, poz. 243 ze zm.).
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. 1959 nr 11 poz. 62).
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93).
- Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. 1981 nr 24 poz. 122).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz.U. 1984 nr 5 poz. 24).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95).
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 1991 r., Nr 91, poz. 408 ze zm.).

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915).
- Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 roku o planowaniu rodziny ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. 1993 nr 17 poz. 78).
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 1994 r., Nr 24, poz. 83 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555).
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. 1997 nr 121 poz. 769).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz.U. 1997 nr 115 poz. 741.
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037).
- Ustawa z dnia 29 listopada 2000r. – Prawo atomowe (Dz.U. 2001 nr 3 poz. 18).
- Ustawa z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela (Dz.U. 2002 nr 233 poz. 1955).
- Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz.U. 2003 nr 124 poz. 1152).
- Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. 2003 nr 135 poz. 1268).
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 nr 228 poz. 2255).
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. 2005 nr 17 poz. 141).
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2017 r. poz. 229, 1089 i 1132).
- Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2008 nr 116 poz. 731).
- Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. 2009 nr 52 poz. 417).
- Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2008 nr 220 poz. 1431).

- Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. 2009 nr 62 poz. 504).
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2011 r. o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa (Dz.U. 2011 nr 34 poz. 173).
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. 2011 nr 112 poz. 654).
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. 2015 poz. 1844).
- Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz.U. 2017 poz. 1132).
- Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 511).
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o służbie ochrony państwa (Dz.U. 2018 poz. 138).
- Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń (Dz.U. 2017 poz. 2486).
- Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. 2018 poz. 771).
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 stycznia 2006 r. (Dz.U. poz. 1631).
- Ustawa z dnia 17 września 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz innych ustaw (Dz.U. poz. 1639).
- Ustawa z dnia 20 maja 2021 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. poz. 1177).
- Ustawa z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. 2021 poz. 1509).

Inne:

- „Uwagi o stwierdzonych nieprawidłowościach i lukach w prawie”, Warszawa 2018 r.
- Methodology on Compensation of Non – proprietary Personal Injury (Pain and Aggravated Social Position in accordance with Section 2958 of Civil Code), Sąd Najwyższy Republiki Czeskiej, https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/fo69f297c2422c1bc12576ac0045940f/8cbf788c1a0005c7c12586a40044cf8c?OpenDocument dostęp według stanu na dzień: 28 kwietnia 2023 r.
- European Group on Tort Law, Principles of European Tort Law, Text and Commentary, Wien-New York 2005, s. V.

- <https://mobile.kssip.gov.pl/node/9003>
- <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/81>
- <https://www.gesetze-im-internet.de/stvg/>
- https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Rek_dot_procesu_ustalania_i_wypłaty_zadoscuczyn_z_tyt_szkody_niemajatkowej_z_umowOC_posiadaczy_pojazdow_mech_47349.pdf
- https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006136352/#LEGISCTA000006136352
- <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1976/30/contents>, dostęp na dzień: 3 grudnia 2021 r.
- <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/24-25/41/contents>, dostęp na dzień: 3 grudnia 2021 r.
- Ogólne Warunki Ubezpieczenia Członków Władz D&O, dostęp: https://www.warta.pl/documents/oferta_dla_firmy/Ogolne_Warunki_Ubezpieczenia_Czlonkow_Wladz_D_O__C8210_.pdf
- Opinia Rzecznika Generalnego Nilsa Wahla z dnia 10 września 2015 r. w sprawie C-350/14 Florin Lazar przeciwko Allianz Spa, ECLI:EU:C:2015:586.
- Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego działająca przy Ministrze Sprawiedliwości, Księga pierwsza Kodeksu cywilnego. Projekt z uzasadnieniem, Warszawa 2009.
- Materiały dyskusyjne do projektu kodeksu cywilnego PRL, Warszawa 1955, s. 333.
- Powszechne prawo krajowe dla państw pruskich, Poznań 1826.
- Rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego dla zakładów ubezpieczeń, dotyczące procesu ustalania i wypłaty zadośćuczynienia z tytułu szkody niemajątkowej z umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.
- Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/3960>
- Sejm RP, IX kadencja, druk nr 1438 z dnia 23 lipca 2021 r., <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1438>.
- Słownik języka polskiego, dostęp: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/bezpo%C5%9Brednio%C5%9B%C4%87.html>
- Słownik języka polskiego, red. W. Doroszewski, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/dru-gi;5423116.html>
- Sprawozdanie z sesji naukowej poświęconej projektowi kodeksu cywilnego PRL, „Państwo i Prawo” 1955, nr 2.

- Tekst ustawy dostępny na stronie internetowej: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070721/>
- Uchwała Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 16 grudnia 2005 r. ustanawiająca podstawowe zasady i dyrektywy dotyczące prawa do ochrony prawnej i wynagrodzenia szkód ofiarom masowych naruszeń międzynarodowego prawa praw człowieka oraz międzynarodowego prawa humanitarnego (A/RES/60/147).
- Uzasadnienie do projektu kodeksu zobowiązań, Warszawa 1996, s. 229.
- Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. 2021 poz. 1509).
- Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, druk nr 1370, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1370>.
- Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, druk nr 1370, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1370> według stanu na dzień 14 listopada 2022 r.
- Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Druk nr 81, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/81> (dostęp na dzień 13 marca 2023 r.).
- Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego. Druk nr 81, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/81> (dostęp na dzień 13 marca 2023 r.). Uzasadnienie dostępne na stronie internetowej: https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/RegE_Hinterbliebenengeld.pdf;jsessionid=B823C8B692193D2F812BoB73E68FDA6E.2_cid324?__blob=publicationFile&v=3.
- Uzasadnienie do ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. 2021 poz. 1509).
- Uzasadnienie projektu ustawy – Kodeks spółek handlowych, 1999.
- Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw, VI kadencja, druk sejm. nr 81.
- Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Sejm RP IX kadencji, druk sejmowy nr 1125.
- Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, druk nr 515.
- Wniosek Rzecznika Finansowego z dnia 21 kwietnia 2017 r. o podjęcie uchwały, https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2020/05/Wniosek-RF__SN_zadosc_stany_wegetatywne_2017.pdf

Wniosek z dnia 21 kwietnia 2017 r. https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2020/05/Wniosek-RF__SN_zadosc_stany_wegetatywne_2017.pdf

Źródło: https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2020/05/Wniosek-RF_SN-zado%C5%9B%C4%87_przed_2008_2014.pdf

Straßenverkehrsgesetz z dnia 19 grudnia 1952 r. (StVG), BGBI. I S. 310, 919.

Liability for indirect violation of rights and interests

Summary

The subject of the monograph entitled *Liability for indirect violation of rights and interests. Civil law and insurance aspects* is to identify the principles and premises, as well as the scope, in which compensation for indirectly injured persons is legally and economically justified. Traffic accidents or medical injuries can lead to death or serious disability of those directly affected. The consequences of these events also affect those who are not directly affected, causing them both material damage (e.g. loss of income) and non-material damage (suffering caused by the loss of a loved one). This raises a legal dilemma as to whether indirectly injured persons should be entitled to compensation, in particular in the event of the loss of a loved one due to culpable or at least unlawful causing of their death or serious damage. The decision on the appropriateness and desirable scope of compensation for indirectly injured persons is also of particular importance in the case of other events that may cause indirect damage. Examples include damage to a football club as a result of the faulted injury of one of its players, or damage to shareholders whose shares have fallen in value as a result of damage caused to the company. Indirect violation of rights and interests is therefore part of the issue of liability for damages and its limits.

The issue of „indirect damage” is currently a challenge for all legislations that have adopted tort liability. This problem is therefore not limited to the legal system of a single country, but is of universal significance for tort law. It turns out that both in Europe and beyond, legislators and the judiciary are struggling to answer even such a basic question as whether it is possible and appropriate to compensate indirectly injured persons. For this reason, this monograph analyses the legal systems of Germany, France, the UK and the USA. These legal systems were chosen because they represent the three most important legal systems: the Germanic, Roman and common law models. The discussion will also cover Polish law, where in recent years both legislators and the judiciary, as well as legal scholars, have been struggling with the legal and economic justification for compensating indirectly injured persons.

The legislator should shape the system of compensation for indirectly injured persons in such a way that it remains consistent but also economically justified (economically effective). The current legal solutions are fragmentary, do not take economic conditions into account and are therefore not systemic in nature. Neither the legislator nor representatives of the doctrine seem to counteract this phenomenon, using a variety of terminology („indirect damage”, „indirectly injured party”, „ricochet damage”). As a result, the level of protection for victims (direct and indirect) must be considered unsatisfactory. The current legal situation is also unsatisfactory from the perspective of the perpetrator and the entity providing insurance cover. The lack of predictable and consistent legal solutions may disrupt the balance in economic transactions and encourage violations of the principle of equality. Meanwhile, the diversity of events that may cause indirect violation of rights and interests makes it necessary to establish the legal basis

for claims by indirectly injured parties and their scope. The scope of compensation for damage should not be presumed.

To this end, it is also necessary to assess the solutions applied to compensate for indirect damage in the context of positive economics and to attempt to formulate recommendations within the field of normative economics. At the same time, case law in many European countries is developing in the direction set by the general formula for redressing non-pecuniary damage caused by the violation of personal rights. The Principles of Tort Law (PETL) and the Draft Common Frame of Reference are also becoming an inspiration for legislators and courts.

The monograph presents a historical overview of indirect violation of rights and interests. It organises and proposes a conceptual framework for indirect violation of rights and interests, attempting to establish the conditions for recognising damage as secondary damage. The issue of indirect violation of rights and interests is considered in the context of the principle of equality. A comprehensive analysis of the issue of indirect violation of rights and interests is also carried out from the perspective of the regulations in the Civil Code and the Commercial Companies Code, attempting to identify a common denominator for the concept of indirect violation of rights and interests. This concept was also discussed from the perspective of insurance market. The result of the above considerations is the proposed concept of damage rationalization.

Redakcja i korekta redakcyjna
Marta Tomczok

Projekt okładki
Tomasz Tomczuk

Projekt makiety
Zofia Oslislo-Piekarska

Redakcja techniczna, skład DTP
Beata Klyta

Redaktor inicjujący
Paweł D. Radek

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.12.2026
Copyright © 2025 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzysyamy otwartej nauce. Od 1.01.2027 publikacja dostępna na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

<https://orcid.org/0000-0001-7951-2006>
Paleczna-Zgonina, Aneta
Odpowiedzialność za pośrednie naruszenie praw
i interesów : aspekty cywilnoprawne
i ubezpieczeniowe / Aneta Paleczna-Zgonina.
– Wydanie I. – Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2025

<https://doi.org/10.31261/PN.4323>
ISBN 978-83-226-4633-5
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-4634-2
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Jordana 18, 40-043 Katowice
<https://wydawnictwo.us.edu.pl>
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:
volumina.pl Sp. z o.o.
ul. Księcia Witolda 7-9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Ark. druk. 31,5. Ark. wyd. 33,5. Papier offset 90 g. Złożono krojem
pisma **Maecenas** (autorstwa Michała Jarocińskiego). PN 4323. Cena 89,90 zł (w tym VAT).

„Praca zawiera w swojej treści oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego o istotnym znaczeniu praktycznym oraz teoretycznym. Teoretycznym, ponieważ jest ono ściśle związane z fundamentalnymi instytucjami prawa cywilnego, a praktycznym z uwagi na wzrost ilości dochodzonych roszczeń, a nawet wzajemnie sprzeczną linię orzecznictw. Praca ma charakter kompleksowy”.

Z recenzji wydawniczej dr hab. prof. UEK Moniki Szaraniec

* * *

„Autorka w sposób ciekawy przedstawia problematykę tzw. szkody pośredniej czy pośrednio poszkodowanego, nie tylko bazując na dotychczasowych opracowaniach polskich, ale w wielu miejscach starając się sięgać do metody prawnoporównawczej. Efektem jest właściwie postawiony cel badawczy koncentrujący się wokół ustalenia czy istnieje jeden model kompensowania pośredniego naruszenia praw i interesów”.

Z recenzji wydawniczej dr hab. prof. ALK Magdaleny Olczyk

Cena 89,90 zł (w tym VAT)	Więcej informacji
ISBN 978-83-226-4634-2	
	
9 788322 646342	